

Najaarsnota 2023

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. Programmaverantwoording.....	3
Programma 1 – Wonen, Ruimtelijke Ordening en Bereikbaarheid.....	4
Programma 2 – Economie, Energie en Buiten	8
Programma 3 – Welzijn, Sociaal en Cultuur	19
Programma 4 – Bestuur, Veiligheid en Dienstverlening	24
1.5. Ontwikkelingen Bedrijfsvoering	29
2. De financiële verantwoording.....	32
2.1 De exploitatie.....	32
2.2 Investerings	46
2.3 Voortgangsrapportage Projecten	49
2.4 Reserves en voorzieningen	54
2.5 Overbrengen middelen van 2023 naar 2024	56

Inleiding

Tweemaal per jaar biedt het college de gemeenteraad een tussentijdse rapportage aan over de uitvoering van de Begroting. Na de Zomernota geven we nu in deze Najaarsnota een tussenstand van de beleidsmatige en financiële ontwikkelingen van het begrotingsjaar 2023. Deze tussenstand geven we naar de inzichten van begin oktober 2023.

Waarom deze nota?

Naast het inzicht in de financiële ontwikkelingen van het lopende begrotingsjaar, geven we ook weer hoe we de ontwikkelingen verwerken in verschillende exploitatiebudgetten, investeringskredieten en projecten. De geconstateerde over- en onderschrijdingen (> € 25.000) van de exploitatie- en investeringsbudgetten worden aangegeven, toegelicht en verwerkt in een begrotingswijziging. Deze nota is een financiële en beleidsmatige vertaling van onze inspanningen voor een Molenlanden waar inwoners prettig wonen, werken en leven. Uiteraard zetten we ons hiervoor in samen met ons netwerk van inwoners, ondernemers en kennispartners.

De overhevelingen van niet bestede middelen naar het volgend begrotingsjaar zijn getoetst aan de vastgestelde criteria. Hiervoor is een aantal voorstellen opgenomen (ook als voorbereiding op de Jaarrekening).

Wat kunt u verwachten?

Deze Najaarsnota is gebaseerd op de Programmabegroting van 2023. Wijzigingen die later plaatsvonden, bijvoorbeeld bij de Zomernota, zijn ook verwerkt. We hanteren de beleidsprogramma's zoals vastgesteld bij de Begroting 2023. De vorm, huisstijl en opmaak van deze nota sluit aan bij die van de Zomernota 2023.

Wat zijn de kaders?

Het kader voor de Najaarsnota is artikel 5 van de Financiële verordening van gemeente Molenlanden. Daarin is geregeld dat het college de raad met twee tussentijdse rapportages over de realisatie van de lopende begroting informeert. Dit betreffen de:

- Zomernota: over de stand per 1 juni;
- Najaarsnota: over de stand per 1 oktober.

Hierdoor wordt duidelijk of de uitvoering van de begroting op koers ligt en of er aanleiding is om zo nodig bij te sturen. U stelt de Najaarsnota vast inclusief de hieruit voortvloeiende begrotingswijziging.

1. Programmaverantwoording

De programma's in de gemeentebegroting 2023 zijn de volgende:

1. Wonen, Ruimtelijke Ordening en Bereikbaarheid;
2. Economie, Energie en Buiten;
3. Welzijn, Sociaal en Cultuur;
4. Bestuur, Veiligheid en Dienstverlening.

Per programma is een zogeheten 'verkeerslicht rapportage' opgenomen om de voortgang per programma onderdeel weer te geven. Daarbij kijken we vanuit drie invalshoeken naar de verschillende beleidsvoornemens:

- wordt het doel dit jaar gehaald zoals dat is beschreven in de begroting (doel);
- wordt het doel ook dit jaar behaald (tijd);
- wordt het beleidsvoornemen gerealiseerd met de in de begroting gevoteerde middelen (geld).

Voor de verschillende invalshoeken hebben de kleuren de volgende betekenis:

Doel

Het resultaat wordt behaald.	
Het resultaat wordt deels behaald.	
Het resultaat wordt niet behaald.	

Tijd

De uitvoering loopt volgens planning.	
De uitvoering verloopt niet geheel volgens planning.	
De uitvoering blijft achter op de planning.	

Geld

De uitvoering van het resultaat wordt gerealiseerd binnen het vastgestelde budget.	
De uitvoering van het resultaat wordt naar alle waarschijnlijkheid niet binnen het beschikbare budget uitgevoerd. Er dreigt een budget-over- of onderschrijding.	
De uitvoering van het resultaat zal niet lukken binnen het beschikbaar gestelde budget of het budget is overschreden.	

Om de rapportage compact te houden is als uitgangspunt gekozen om:

- de toelichtende teksten uit de begroting achterwege te laten;
- alleen bij rood een korte toelichting op te nemen;
- afwijkend hierop is, waar nodig, ook een oranje of een groen vlak toegelicht.

Programma 1 – Wonen, Ruimtelijke Ordening en Bereikbaarheid

A. Wonen

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
A.1. Voorzien in de woonbehoefte, zoals beschreven in de Woonvisie Molenlanden 2020 - 2024. <i>Om beter aan te sluiten op de vraag ligt het accent op betaalbare woningen voor starters en jonge doorstromers en kleinere woningen voor oudere huishoudens. Daarbij houden we rekening met de kwaliteiten van ons gebied.</i>	Versnellen van de woningbouw en het op peil brengen van de woningvoorraad. (A.1)			
	Actualiseren Regionale Woonvisie. (A.1)			
	De combinatie van wonen en zorg onderzoeken. Dit moet leiden tot een Woonzorgvisie in het eerste halfjaar van 2023. We kunnen hieruit concrete acties afleiden voor wonen en zorg in de komende 20 jaar. (A.1)			
	Meerjarige afspraken over het woonbeleid uitvoeren en monitoren met woningcorporaties en huurdersorganisaties door middel van een jaarlijks uitgewerkt programma. (A.1)			
	Kwetsbare doelgroepen (onder andere: statushouders, Oekraïners, jongeren met een beperking): we doen onderzoek naar opvang en huisvesting in eventuele bijzondere woonvormen voor verschillende			

	doelgroepen. Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek, starten we in 2023 <u>mogelijk</u> een pilotproject. (A.1)			
	Uitvoering beleidsnotitie Huisvesting tijdelijke werknemers: we geven uitvoering aan de beleidsnotitie Huisvesting tijdelijke werknemers (voorheen: arbeidsmigranten). (A.1)			
	Woonwagenbeleid: We stellen woonwagenbeleid op, met hierin beschreven hoe we omgaan met toekomstige aanvragen voor woonwagenbewoning en hoe we omgaan met de huidige locatie. (A.1)			

Toelichting

Versnellen van de woningbouw en het op peil brengen van de woningvoorraad. (A.1.)

Het uitgangspunt is het bouwen/realiseren van circa 200 nieuwbouwwoningen in 2023 om te kunnen voorzien in de (lokale) vraag/behoefte. De CBS-cijfers voor het 1e tot en met het 3e kwartaal van 2023 geven aan dat er 150 woningen zijn toegevoegd/gerealiseerd, dit is inclusief de toevoeging van de woningen van De Bilderhof en De Giessenburgt. We zien dat de opgave lastig in te vullen is. Nieuw provinciaal beleid, stijgende bouw - en rentekosten zijn hierbij niet helpend.

Actualiseren Regionale Woonvisie. (A.1)

In verband met de Regionale realisatie agenda en het wetsvoorstel wet regie op de volkshuisvesting is de regionale woonvisie niet opgepakt in 2023. In 2024 wordt de lokale woonvisie geactualiseerd. We doen dit samen met de gemeente Gorinchem.

Kwetsbare doelgroepen. (A.1)

Mogelijke projecten zijn in ontwikkeling maar zitten nog niet in een realisatiefase.

Woonzorgvisie. (A.1)

Deze is vastgesteld in het derde kwartaal van 2023, verder concretisering en uitwerking zal hierop volgen.

Woonwagenbeleid. (A.1)

Oriënterend gesprek met woonwagenbewoners heeft plaats gevonden, woonwagenbeleid wordt niet meer in 2023 vastgesteld wegens capaciteitstekort.

B. Ruimtelijke Ordening

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
B.1. Behouden en door ontwikkelen van vitale kernen en een vitaal buitengebied.	We onderkennen de ruimtelijke dynamiek van de kernen, linten en het buitengebied. We denken mee met de initiatiefnemer om ruimte te bieden aan initiatieven die hieraan bijdragen. Daarbij zijn we kritisch op of het bijdraagt aan het landschap en andere waarden. Instrumenten die we hiervoor inzetten zijn de intake- en omgevingstafel. (B.1 & B.3).			
B.2. Het tijdig inspelen op trends, opgaven en ontwikkelingen.	We signaleren trends en ontwikkelingen en spelen hierop in door het organiseren van projectteams bij relevante opgaven. (B.2).			
	We stellen een Omgevingsvisie op. Hiermee laten we zien hoe we denken over trends, ontwikkelingen en beleid. (B.2 & B.4).			
B.3. Behoud en waar mogelijk verbeteren van het karakteristieke landschap en de kwaliteit van de (lint)bebouwing van onze gemeente, met ruimte voor nieuwe initiatieven die passend zijn in het gebied.	We onderkennen de ruimtelijke dynamiek van de kernen, linten en het buitengebied. We denken mee met de initiatiefnemer om ruimte te bieden aan initiatieven die hieraan bijdragen. Daarbij zijn we kritisch op of het bijdraagt aan het landschap en andere waarden. Instrumenten die we hiervoor inzetten zijn de intake- en omgevingstafel. (B.1 & B.3).			
	Vanaf 1 januari 2023 gaat de Omgevingswet in werking. Vanaf dat moment begeleiden we initiatieven in de fysieke leefomgeving volgens nieuwe wetgeving en nieuwe procedures. Het jaar 2023 staat in het teken van leren. We voeren continu verbeteringen door om onder meer de dienstverlening te verbeteren. (B.3)			
B.4. Integraal, slagvaardig en participatief invulling geven aan de ruimtelijke inrichting van ons gebied.	We stellen een Omgevingsvisie op. Hiermee laten we zien hoe we denken over trends, ontwikkelingen en beleid. (B.2 & B.4).			
	Het eerste gebiedsgerichte Omgevingsplan stellen we vast om daarmee te voldoen aan de eisen die de Omgevingswet stelt aan de gemeente. (B.4).			

Toelichting

Omgevingswet en Omgevingsvisie (B.2, B.3 en B.4).

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld naar januari 2024. Dit heeft invloed gehad op de projecten van de Omgevingswet. Uw raad is eerder geïnformeerd over de vaststelling van het eerste Omgevingsplan in 2024. Daarnaast zal de vaststelling van de Omgevingsvisie ook in 2024 plaatsvinden, het opstellen van de Omgevingsvisie heeft grotendeels in 2023 plaatsgevonden.

C. Buitenruimte

Wat willen we bereiken	Wat doen we ervoor	Doel	Tijd	Geld
C.1. Een buitenruimte waarin onze inwoners en bezoekers zich comfortabel en veilig voelen. <i>We vertalen dit naar een dagelijks beheer en passende fysieke inrichting die voorziet in ruimte voor:</i> - o voldoende groen, water en speelgelegenheid; - o vervoersbehoefte per openbaar vervoer, fiets en auto; - o ondergrondse infrastructuur; - o gebruikers als aantrekkelijk, toegankelijk en zowel fysiek en sociaal als veilig ervaren; - o klimaatbestendig en duurzaam is.	Beheren en herinrichten van onze buitenruimte op basis van het geactualiseerd en geharmoniseerd integraal beheerplan Buitenruimte. (C.1) Het integraal beheerplan is geactualiseerd aan de hand van de door de raad vastgestelde uitgangspunten: - o het op orde brengen en houden van het basisbeheer; - o realiseren van een toegankelijke Buitenruimte (VN-verdrag); - o omvormen van trapveldjes naar beweegparken (Sport-akkoord); - o planten van meer bomen (project aanplant 2021 bomen); - o aanleg natuurontwikkelingsgebieden.			

D. Verkeer en Vervoer

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
D.1. Een goed bereikbare gemeente met veilige wegen.	Vorbereiden herinrichten van de Molenstraat in Kinderdijk. (D.1)			
	Medio 2023 wordt het onderzoek naar oplossingen voor de verkeersproblematiek in Groot-Amers ter besluitvorming aan de raad aangeboden. (D.1)			
	Onderzoeken van een verbeterde aansluiting van Arkel (Vlietkade) op de nieuwe aansluiting van de A27. (D.1)			
	Herinrichten van het openbaar gebied bij de centrum-ontwikkeling Vuilendam, waarbij we de gedachte voor een fietslint langs de Alblas en de Graafstroom in het ontwerp meenemen. (D.1)			

D.2. Ketenmobiliteit die zich aanpast aan maatschappelijke ontwikkelingen.	In 2023 starten we met het opstellen van een Mobiliteitsplan Molenlanden, waarbij we onder meer inspelen op de veranderende mobiliteitsvraag. Hierbij leggen we ook een verband met de toenemende capaciteitsvraag op de wegen als gevolg van bouwactiviteiten. (wegenstructuurkaart) (D.2)			
D.3. De bereikbaarheid en mobiliteit versterken, onder meer door een goed systeem van vervoer van personen over water.	Afronden van een haalbaarheidsstudie naar de uitbreiding van het vervoer over water op de Lek. (D.3)			

Programma 2 – Economie, Energie en Buiten

A. Economie

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
A.1. Ruimte voor innovatie en ondernemen, zowel in onze dienstverlening als in het aanbod van bedrijventerreinen, waarbij ondernemers elkaar weten te vinden.	Werken aan een passend en toekomstbestendig aanbod van bedrijventerreinen. We trekken dit graag breder, het gaat onder andere ook om (potentiële) bedrijfslocaties in de linten. In Molenlanden willen we de visie bedrijventerreinen opstellen, met hierin ook andere bedrijf gerelateerde locaties en thema's. Deze moet nog worden op- en vastgesteld. Na vaststelling van de visie bedrijventerreinen geven we hier uitvoering aan.			
	Apart van de visie bedrijventerreinen werken we aan de bedrijfsontwikkeling Parallelweg te Schelluinen, een locatie die grenst aan Schelluinen-West. Het streven is om de ruimtelijke procedure hiervoor in 2023 te doorlopen. (A.1.)			
	We dragen bij aan de ontwikkeling en uitvoering van een regionale bedrijventerreinvisie Zuid-Holland-Zuid. (A.1.)			
	We zetten in op toekomstbestendige bedrijventerreinen. Hierbij werken we nauw samen met Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid. Ook benutten we en dragen we actief bij aan het Platform Groene Hart werkt. (A.1.)			

	Samen met ondernemers kritisch kijken naar gemeentelijke procedures en processen en opstellen van gezamenlijke verbetervoorstellen (A.1).			
	Een nieuwe stimulans geven aan het contact tussen gemeente en ondernemers en ondernemers onderling via het platform Molenlanden Onderneemt. (A.1.)			
	Uitvoering geven aan de campagne Koop Lokaal. (A.1.)			
A.2. Goede aansluiting van onderwijs op behoefte van ondernemers aan (lokale) arbeidskrachten.	Inzetten op een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en ondersteunen initiatieven daartoe. (A.2.)			

Toelichting

Beleidskader bedrijvigheid:

In de afgelopen periode hebben we het concept beleidskader bedrijvigheid ontwikkeld. We koersten op vaststelling in oktober 2023. De begin oktober door Stedin aangekondigde netcongestie raakt echter ook de inhoud van dit beleidskader. Om die reden wordt het beleidskader bedrijvigheid herschreven en uitgebreid met een paragraaf over netcongestie. Vanwege de afgekondigde netcongestie moest de geplande ondernemersavond op 11 oktober worden geannuleerd. Op 4 december wordt een nieuwe ondernemersavond georganiseerd over het beleidskader bedrijvigheid en over de gevolgen van netcongestie voor ondernemers. De planning is dat het aangepaste beleidskader bedrijvigheid in januari 2024 ter vaststelling aan de raad wordt aangeboden. Na vaststelling van het beleidskader bedrijvigheid wordt deze uitgewerkt in drie uitvoeringsprogramma's: een uitvoeringsprogramma netcongestie, een uitvoeringsprogramma midden- en grootbedrijf en een uitvoeringsprogramma kleinbedrijf.

B. Agrarische Economie

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
B.1. Een toekomstbestendige, duurzame, agrarische sector die zich verder kan ontwikkelen naar een duurzamere landbouw. Met daarbij nieuwe verdienmodellen waarbij verbreding en diversifiëring van de bedrijfsvoering mogelijk is.	We geven in samenwerking met partijen uitvoering aan het gebiedsplan Veenweideaanpak Alblasserwaard (impulsgelden). (B.1)			
	In samenwerking met agrarische ondernemers, boerenorganisaties en gebiedsplatform werken we, als daar draagvlak voor is, aan een gebiedsplan Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). (B.1)			

	We participeren ambtelijk en bestuurlijk in het traject van de Veenweidestrategie Zuid-Holland waarbij verbreding plaatsvindt naar de onderwerpen vanuit het NPLG. (B.1)			
	Voortzetten ambtelijke en bestuurlijke trekkersrol Regionale Maatschappelijke Agenda toekomstbestendige landbouw. (B.1)			
	Uitvoeren van het visiedocument Landbouw in samenwerking met de stakeholders. (B.1)			
	Onderzoeken van de mogelijkheid om in samenwerking met partijen tot de oprichting van een grondbank te komen. (B.1)			
	We ondersteunen de ontwikkeling van een agri- en foodcampus onder de voorwaarde dat dit een innovatie hub wordt waarin overheid, onderwijs, ondernemers samenwerken aan toekomstbestendige veenweiden. Van belang is dat we ons onderscheiden ten opzichte van andere campussen. Daarnaast moet de campus een clubhuis worden van de regio en staan voor het verbinden van netwerken en het bundelen van krachten. (B.1)			
	Voortzetten pilots drukdrainage en onderwaterdrainage. (B.1)			
	Uitwerken van het Beleid Vrijkomende Agrarische bebouwing met het accent op mogelijkheden voor verbreding, waarbij rekening wordt gehouden met landschap en NPLG. (B.1)			

C. Vrijtijds Economie

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
C.1. Verhogen van bestedingen en werkgelegenheid in de vrijetijdssector.	Beter te benutten maken van de fiets-, wandel- en vaarrouthenetwerken om inwoners en bezoekers te stimuleren de Alblasserwaard op de fiets, te voet of over water te bezoeken. Daarbij zorgen we ervoor dat de recreatieve routenetwerken beter aansluiten op het aanbod zoals dagrecreatie en horeca.			
	Organiseren van toeristische, recreatieve ondernemersavonden en bedrijfsbezoeken. Van elkaar leren en elkaar inspireren door samen te komen. Hierbij is aandacht voor de volgende onderwerpen: doelgroepen, promotie, duurzaamheid.			
	Wederom openstellen subsidieregeling Recreatie, Toerisme, Cultuur & Landschap (voorheen Lokaal Fonds) om inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties te ondersteunen bij nieuwe initiatieven.			

C.2. Toerisme is in balans: Toerisme & Recreatie zorgen niet voor overlast (bij inwoners of het landschap), maar dragen bij aan maatschappelijke doelen, zoals duurzaamheid, leefbaarheid, mobiliteit, bewegen & gezondheid, educatie en opleidingen.	Verzamelen, bijhouden en combineren van toeristisch, recreatieve cijfers. Dit kennisfundament zorgt dat we kunnen sturen op toeristische druk en draagkracht.			
	Organiseren van toeristische, recreatieve ondernemersavonden en bedrijfsbezoeken. Van elkaar leren en elkaar inspireren door samen te komen. Hierbij is aandacht voor de volgende onderwerpen: doelgroepen, promotie, duurzaamheid.			
	Aanleg van het Smokkelaarspad. Van de veerpont van Schoonhoven naar Nieuwpoort komt een publieksvriendelijke, spannende wandelverbinding. Hiermee stimuleren we een combibezoek aan beide steden met parkeren bij de veerpont.			
	Evaluatie verordening toeristenbelasting. We bekijken of de verordening nog passend is voor onze gemeente en brengen, waar mogelijk, verbeteringen aan.			
C.3. Toeristen komen specifiek voor het 'verhaal van Molenlanden'. Dit doen we door de beleving van landschap, kernen en iconen te vergroten.	Beter te benutten maken van de fiets-, wandel- en vaarroutenetwerken om inwoners en bezoekers te stimuleren de Alblasserwaard op de fiets, te voet of over water te bezoeken. Daarbij zorgen we ervoor dat de recreatieve routenetwerken beter aansluiten op het aanbod zoals dagrecreatie en horeca.			
	Fijnmaziger maken van het wandelroutenetwerk. Dit betekent meer kleine routes, ommetjes. Daarbij starten we de campagne 'te gast in de regio' om gebruikers van wandelpaden te informeren wat wel/niet mag op de paden die vaak over privégronden gaan.			
C.4. Door gebiedsmarketing en promotie staat Molenlanden 'op de kaart'. Hiervoor werken we samen met onder meer de provincie en marketingpartners.	Recreatief en toeristisch aanbod onder de aandacht brengen van inwoners en bezoekers. Samenwerkingen met lokale organisaties op het gebied van toeristische, recreatieve gebiedspromotie worden hiervoor verder verstevigd. Naar aanleiding van Perspectief Nieuwpoort verstevigen we ook daar de promotie door samen te werken.			

Toelichting**Aanleg Smokkelaarspad. (C.2)**

Uit het flora- en faunaonderzoek is gebleken dat er beschermde diersoorten op delen van de beoogde route van het wandelpad aanwezig zijn. De route moet mogelijk aangepast worden, verdiepend onderzoek is hiervoor noodzakelijk waardoor de realisatie van het pad vertraging heeft opgelopen. Het budget dat voor realisatie in 2023 gereserveerd was wordt hierdoor deels naar 2024 doorgeschoven.

Evaluatie toeristenbelasting. (C.2)

De evaluatie van de verordening toeristenbelasting is grotendeels uitgesteld naar 2024. Dit komt omdat er ambtelijk niet voldoende uren ter ondersteuning van dit traject beschikbaar is.

Recreatief en toeristisch aanbod. (C.4)

Het verder organiseren en verstevigen van gebiedspromotie om het recreatief en toeristisch aanbod nog beter onder de aandacht van inwoners en bezoekers te brengen heeft vertraging opgelopen. Reden hiervoor is dat bij samenwerkingspartner den Hâneker een bestuurswissel is geweest waardoor gesprekken over de toekomst van het Platform 'Ontdek de Alblasserwaard' stagneerden.

D. Vrijtijds Economie Kinderdijk

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
D.1. Het icoon Kinderdijk vertelt een authentiek en aansprekend verhaal.	Inzet van het Werelderfgoed Kinderdijk als motor voor het herstel van de toeristische sector in de Alblasserwaard (onder andere door ondersteunen/verbinden/initiëren bij het realiseren van producten op basis van het Verhaal van Kinderdijk dat we doortrekken naar de polder).			
	Actief bijdragen aan de ontwikkeling van Kinderdijk door te verbinden, te initiëren en zo nodig (aanvullende) kaders te stellen en op de gegeven kaders te controleren.			
D.2 De dorpen Kinderdijk en Alblasserdam ontwikkelen zich in de luwte van de toeristenstroom.	Vorbereiding Inrichten van het entreegebied.			
D.3. De verkeersveiligheid en leefbaarheid worden vergroot door een optimale grip op alle bezoekersstromen naar het Werelderfgoed over weg en water.	Actief bijdragen aan de ontwikkeling van Kinderdijk door te verbinden, te initiëren en zo nodig (aanvullende) kaders te stellen en op de gegeven kaders te controleren.			

	Afronden van de aanleg parkeerplaats voor touringcars en campers westrand Nieuw-Lekkerland.			
D.4. De bestuursstructuur is slagvaardig en flexibel, op alle niveaus weten belanghebbenden (dus ook bewoners) zich vertegenwoordigt bij de ontwikkeling van Kinderdijk.	Ondersteunen van het herstel van de SWEK in de vorm van een financieel arrangement.			
D.5. De gezonde exploitatie van Kinderdijk herstelt zich na de coronacrisis.	Werven van externe financiering van middelen voor de uitvoering van projecten in het uitvoeringsprogramma.			

E. Arbeidsmarkt

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
E.1. Verbetering aansluiting van vraag en aanbod van arbeidskrachten in de regio, waarbij we optimaal gebruik maken van ieders mogelijkheden.	Deelnemen aan het RMT (Regionaal MobiliteitsTeam) AV werkt door (aanvullende crisisdienstverlening door corona).			
	Onderzoeken of Molenlanden financieel bij gaat dragen en deel gaat nemen aan i_lab dat in Gorinchem wordt opgezet.			
	Continueren en herijken van de activiteiten op het gebied van Onderwijs.			
	Deelnemen aan de arbeidsmarktregio en de activiteiten die daaronder vallen.			
	Versterken van bestaande initiatieven en structuren zoals de Sity academy en WIJJI¹.			

Toelichting

Het icoon Kinderdijk vertelt een authentiek en aansprekend verhaal. (D.1).

Het huidige jaar hadden we actiever kunnen inzetten op het behalen van dit doel. We zijn daarom van mening dat we deze oranje kleuren en niet groen.

¹ WIJJI is inmiddels opgezegd.

De dorpen Kinderdijk en Alblasserdam ontwikkelen zich in de luwte van de toeristenstroom. (D.2).

Nadere onderzoeken om te komen tot het gewenste resultaat kosten meer tijd dan verwacht. Vaststelling bestemmingsplan entreegebied wordt in het eerste of tweede kwartaal van 2024 verwacht.

De gezonde exploitatie van Kinderdijk herstelt zich na de coronacrisis. (D.5.).

We lopen een risico bij de planvorming van het entreegebied Kinderdijk bij de verdeling van de kosten. Onduidelijk is nog of iedere ondertekenaar van de Samenwerkings Overeenkomst Kinderdijk SOK garant wil staan voor de aan hen toegedachte kosten. Nadere verdieping van alle kosten van projecten die zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma was hiervoor nodig. Deze verdiepingsslag moet eind 2023 leiden tot een gedragen verdeling van de kosten onder alle leden van het Bestuurlijk Platform Kinderdijk. Pas dan kan vaststelling van het ontwerpbestemmingsplan Entreegebied plaatsvinden. Door deze verdiepingsslag ontstaat onzekerheid of het beoogde doel volledig zal kunnen worden behaald (oranje), vertraging in tijd (oranje) en onzekerheid of er voldoende financiële middelen beschikbaar zullen zijn (oranje). Voor het einde van dit jaar zal de raad uitvoeriger worden meegenomen over de huidige stand van zaken met betrekking tot het entreegebied Kinderdijk.

F. Energietransitie

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
F.1. Een versnelling in de afname van energiegebruik. En een betaalbare en betrouwbare duurzame energievoorziening voor onze inwoners, gelieerd aan de klimaatdoelstellingen. <i>De klimaatdoelstellingen zijn: In 2030 willen we ten opzichte van 2020 minimaal 20% energie besparen in Molenlanden. 35% van het totale energiegebruik komt in dat jaar van nieuwe bronnen. De gemeentelijke organisatie dient in 2030 CO²- en energieneutraal te zijn. In 2050 is de hele gemeente CO²-neutraal en aardgasvrij.</i>	Opstellen van een eerste CO² reductie document met daarin opgenomen de route naar een CO² neutraal Molenlanden in 2050.			
	Vaststellen beleid voor lokaal eigendom en financiële participatie in grootschalige duurzame energieprojecten.			

	Aanbieden van een 'energiebesparingsabonnement' voor de verduurzaming van woningen.			
	Verkenning van de mogelijkheden voor een energiefonds voor bedrijven.			
	Uitvoeren van projecten die in het uitvoeringsprogramma duurzaamheid en klimaat zijn opgenomen, op basis van de vastgestelde RES 1.0, de Transitievisie warmte, waaronder : ○ Uitvoering energiebesparingsacties bij bedrijven door Omgevingsdienst. ○ Bedrijfsbezoeken (energiecontroles, koploper gesprekken, energiescans) ○ Branche-aanpakken (regionaal Zuid-Holland Zuid met maatwerk regio Alblasserwaard) ○ Bedrijventerreinenaanpak (lokaal) ○ Duurzame Bedrijvenroute (regionaal Zuid-Holland Zuid) ○ Uitvoering van plan van aanpak Zon op Dak ○ Vaststellen beleid voor kleine windturbines ○ Samen met inwoners en ondernemers starten met de planvorming/uitvoering voor het aardgasvrij worden in de woonkernen en bedrijventerreinen die in Transitievisie Warmte in de korte termijn zijn ingedeeld, zoals Bleskensgraaf, Giessenburg, (een deel van) Hoornaar en bedrijventerrein Arkel.			
	Faciliteren van lokale initiatieven van inwoners/partners, zonder daarbij de rol van de initiatiefnemer over te nemen. Het verwachte 'duurzaamheids- en CO²-rendement en de mate van bereik onder inwoners' wegen we mee bij ons besluit over het faciliteren van een lokaal initiatief.			
	Verduurzamen bestaande woningvoorraad/gebouwen. Maatregelen zijn: ○ Uitvoeren van acties, gericht op energiebesparende maatregelen voor koop- en huurwoningen. ○ Uitvoering van Plan van aanpak energiearmoede met maatregelen voor inwoners die hun energierekening niet meer kunnen betalen, inclusief het aanbrengen van deze voorzieningen door een klussendienst. ○ Verstrekken van verduurzamingsleningen en subsidies voor groene daken. ○ Inwoners blijvend een (gratis en persoonlijk) adviesgesprek aanbieden door een wooncoach over energiebesparing.			

F.2. De gemeente Molenlanden geeft het goede voorbeeld: het vastgoed van de gemeente is in 2030 (nagenoeg) energieneutraal.	Verduurzamen van (bestaand) gemeentelijk vastgoed. Nieuwe gebouwen worden energieneutraal en de inrichting voeren we uit met zo veel mogelijk circulaire materialen.			
	Uitreiken van de jaarlijkse duurzaamheidsprijs voor duurzame initiatieven uit de Molenlandse samenleving.			

Toelichting

Vaststellen beleid voor lokaal eigendom en financiële participatie in grootschalige duurzame energieprojecten. (F.1)

De planning van de uitvoering van deze actie is gewijzigd. Na het vaststellen van de programmabegroting 2022 zijn Rijk, provincie en gemeenten Gorinchem en Molenlanden overeengekomen om in 2023 een verkenning naar alternatieve zoeklocaties voor windenergie uit te voeren. De uitkomsten van deze verkenning wachten we af en daarna bepalen we of en wanneer we het beleid zullen opstellen en laten vaststellen.

Energieneutraal maken gemeentelijk vastgoed. (F.2)

Omdat de strategische vastgoedvisie, waar verduurzaming een onderdeel van is, nog niet is opgesteld, staan de vakjes op oranje.

Duurzaamheidsprijs. (F.2)

Dit jaar wordt er geen duurzaamheidsprijs uitgereikt. Eind 2022 heeft er een evaluatie plaatsgevonden met alle partners waarmee we de duurzaamheidsprijs organiseren. Hieruit is gebleken dat het erg veel werk is om de duurzaamheidsprijs te organiseren en om mensen te vinden die een inschrijving willen doen. Daarom is met de partners afgesproken om de frequentie aan te passen naar eens in de twee jaar. In 2024 wordt er een duurzaamheidsprijs uitgereikt.

G. Afval en Circulariteit

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
G.1. Aantal kilo's restafval per inwoner te laten dalen van 230 kilo nu naar 100 kilo in 2025.	Uitvoering van Strategienota 2021-2025 'Samen voor een afvalvrije en schone gemeente'.			
	Invoering DIFTAR bij alle huisaansluitingen in de gemeente medio 2024.			
	Communicatiemiddelen inzetten om bewoners tijdig, correct en volledig te informeren over scheiden van afvalstromen en invoering DIFTAR.			
G.2. Afvalpreventie om afvalproducten te voorkomen.	Faciliteren en uitrollen initiatieven om afvalpreventie te realiseren.			

Toelichting

Uitvoering Strategienota. (G.1)

Voor de invoering van DIFTAR zijn er vanuit Waardlanden onvoorziene kosten naar voren gekomen waardoor de implementatie van de Strategienota duurder uitvalt dan in eerste instantie beoogd was. Hier kwamen onder andere personele kosten bij kijken om de capaciteit op te vangen, echter stonden al deze kosten niet benoemd in de Strategienota.

De beoogde datum invoering DIFTAR van 1 januari 2023 is niet gehaald, de herziende planning is 1 januari 2024 geworden. Naast de uitgestelde invoeringsdatum zijn de ondergrondse containers en milieupassen in week 36 en 37 afgesloten en verspreid in Molenlanden in plaats van de afgesproken weken 23 en 24. De uitwisseling van het systeem tussen Waardlanden en de gemeente is hiermee ook vertraagd. Hierdoor gaat Waardlanden pas in november een proefronde draaien op het gehele systeem. Welke problemen hieruit ontstaan zijn momenteel niet in te schatten. Na afsluiting van de ondergrondse containers zijn verschillende storingen van de ondergrondse containers wel opgelost.

Hoe verder de invoering van DIFTAR in de gemeenten verloopt, hoe meer uitzonderingsposities naar boven komen. Denk hierbij aan medisch afval, verenigingen en milieustraten. Voor al deze onderdelen worden passende oplossingen gezocht en bekeken of er überhaupt een oplossing voor gevonden moet worden. Hieruit blijkt dat het destijds opgestelde beleid in 2021 over een aantal onderwerpen niet heeft kunnen voorzien wat het allemaal teweegbrengt. Deze onderwerpen komen gaandeweg de afsluiting naar voren en is het gewenst om in een vrij korte tijd een oplossing te hebben.

De communicatiecampagne 'Lekker opgeruimd' is al even van start en loopt. Weliswaar zijn vele uitingen hiervan op sociale media op aanraden van het communicatiebureau Uitbundig. Als Molenlanden hebben we destijds aangegeven dat vele inwoners deze berichten niet zullen zien omdat lang niet iedereen op sociale media actief is. Hier hebben ze destijds niks mee gedaan. Zo krijgen we als gemeente relatief veel inwoners vragen van onderwerpen die in die campagne beantwoord worden. Wel zijn er generieke uitingen via het Kontakt of in abri's in de gemeente die het gesprek goed op gang brengen en vragen beantwoorden.

Na afsluiting ondergrondse containers zijn handhavers aan de slag gegaan in de gemeenten. Deze mogen inwoners beboeten als er vuilniszakken naast de ondergrondse container staan. Op deze manier hopen we afvaltoerisme tegen te gaan. Dit blijkt effectief te zijn, ook al in Molenlanden. Echter hebben de handhavers een groot werkgebied en kunnen lang niet alle meldingen gelijk opgepakt worden. Op moment van schrijven wordt Vijfheerenlanden afgesloten en zijn de handhavers alleen in die gemeente bezig, de overige gemeenten hebben dus niemand rondlopen. Dit wekt zorgen op bij de gemeentelijke boa's.

Afvalpreventie om afvalproducten te voorkomen. (G.2)

Er worden verschillende initiatieven uitgerold tegen afvalpreventie. Zo zijn de milieucoaches tijdens afsluiting ondergrondse containers naar verschillende markten geweest om toelichting te geven op eventuele vragen en komen ze op aanvraag langs bij buurthuizen. Zwerfafvalrapers kunnen kosteloos een zwerfafvalpas aanvragen. Hiermee onderteken ze een document waarin ze onder andere onderschrijven dat ze geen misbruik zullen maken van de zwerfafvalpas en dat Waardlanden hun privé milieupas en de zwerfafvalpas ledigingen steekproefsgewijs naast elkaar mogen leggen als diegene verdacht wordt van fraude.

Een mogelijkheid voor medisch afval en luiers wordt bedacht vanuit Waardlanden. Echter zullen deze initiatieven pas 1 januari 2024 in gaan, op moment van invoering. Er is dus geen inzicht hoeveel inwoners hiervan gebruik zullen gaan maken en of de kosten tegenover de baten staan.

H. Klimaatadaptie

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
H.1. Versterking van het aantrekkelijke woon- en leefklimaat door klimaatbewust handelen.	Uitvoeren van projecten die behoren tot de eerste fase van de uitvoering van de Lokale Adaptatiestrategie en Regionale Adaptatiestrategie. <i>Molenlanden heeft in 2021 de Lokale Adaptatie Strategie (LAS) vastgesteld. De vastgestelde doelstellingen zijn nog op hoog bestuurlijk niveau en maken we in 2023 concreter.</i>			
	Verstrekken van subsidies voor groendaken, conform de vastgestelde subsidieregeling. <i>In de LAS is veel aandacht voor bewustwording. Intern vergt dit 'anders kijken' naar projecten, beheer en onderhoud. Extern ligt de nadruk op het informeren en motiveren van de inwoners van Molenlanden op het gebied van wateroverlast, watertekort (droogte) en hittestress. In de praktijk gaat het vaak om maatregelen om te 'ontstenen' ('tegels eruit') en te vergroenen ('plant erin').</i>			

I. Landschap

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
I.1. Regie houden op de ontwikkeling van ons karakteristieke open veenweidelandschap, met het oog op de komende grote ontwikkelingen als	Ontwikkelen en uitvoeren van Gebiedsdeal 5.			

energietransitie, bodemdaling, klimaatadaptatie en circulaire landbouw.				
	Maken van een uitvoeringsprogramma landschap en landbouw (RMA).			
	Participeren in het bestuurlijk platform Groene Hart (novex).			
	Het NPLG is een programma onder de NOVI. Vanuit Landschap worden bouwstenen aangereikt voor de Omgevingsvisie.			
	Instellen van een gebiedscommissie Vijfheerenlanden, Molenlanden, Gorinchem. Dit is een bestuurlijk gremium met als doel de verschillende RMA-opgaves bestuurlijk af te stemmen, denk aan het maken van keuzes, nemen van besluiten etc.			
	Organiseren bestuurlijke en ambtelijke aanhaking noordelijke Drechtsteden.			

Programma 3 – Welzijn, Sociaal en Cultuur

A. Versterken preventie

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
A.1. Meer inwoners van 0 tot 100 hebben een gezonde leefstijl.	We stimuleren sporten en bewegen voor iedereen. Het recent vastgestelde accommodatie- en subsidiebeleid helpt daarbij. (A.1)			
A.1. Meer inwoners bewegen voldoende.	We sturen stevig op de uitvoering van het Sport- en Preventieakkoord Molenlanden waarbij we voor de jeugd verbinding maken met het onderwijs (Lokaal Educatieve Agenda en NPO- gelden. En we zetten verder in op fitheidstesten en gezonde leefstijl trainingen 18+. (A.1)			
A.1. Meer jongeren nemen deel aan het sport- en beweegaanbod.	We faciliteren de Gezonde School-aanpak waarbij we ernaar streven dat alle scholen in Molenlanden hieraan meedoen. (A.1)			
A.1. Borgen van het platform Samen Actief in Molenlanden.	We bouwen verder aan en promoten het platform Samen Actief in Molenlanden. Het groepswerk van het Sociaal Team wordt hierin opgenomen. (A.1)			
	Het plan van aanpak 'Rookvrije generatie 2040' verder uitvoeren. (A.1)			
	Preventie over (en handhaven in samenwerking met Programma 4) alcohol en drugs, voor de groep jongeren 18+ en jongvolwassenen (A.1)			

A.2. Kwetsbare kinderen en jongeren zijn eerder in beeld en geholpen. Als we jongeren eerder helpen, neemt het aantal jongeren dat jeugdhulp vanuit de regionale zorgmarkt nodig heeft af. Dat aantal willen we in de periode tot 2026 terugdringen met 10%.	Versterken van het jongerenwerk en welzijnswerk; de bijbehorende extra investeringen lopen tot en met 2023. (A.2)			
A.2. Alle 0-4-jarigen in Molenlanden krijgen een kansrijke start, dit begint al bij de zwangerschap.	We zetten in op initiatieven voor jonge kinderen in de leeftijd – 9 maanden tot vier jaar die bijdragen aan gezond en veilig opgroeien, door ‘Kansrijke Start’, ‘Voor- en Pré-zorg’ en Prenataal huisbezoek. (A.2)			
	Uitvoeren van het derde en tevens laatste jaar van het project ‘Onze kinderen nabij’ (ontwikkellijnen 1 en 2). (A.2)			
A.3. Minder mantelzorgers voelen zich overbelast.	Door ontwikkelen van het Steunpunt Mantelzorg en extra aandacht voor respijtzorg en werkende en jonge mantelzorgers. (A.3)			
	Realiseren van een Odensehuis in Molenlanden. (A.3)			
A.4. Minder inwoners hebben te maken met huiselijk geweld, kindermishandeling, ouderenmishandeling of met de gevolgen daarvan.	We blijven inzetten op het verminderen van huiselijk geweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling. We werken hiervoor met een lokaal actieteam ‘Veilig opgroeien is teamwork’. En in regionaal verband aan het laatste jaar van het programma ‘Geweld Hoort Nergens Thuis’.			
	Intensiveren van de samenwerking en advisering op het gebied van Zorg en Veiligheid (Sociaal Domein en Openbare Orde en Veiligheid). Zowel lokaal als regionaal. (A.4)			

Toelichting

We stimuleren sporten en bewegen voor iedereen. (A.1)

De kant van het beleid is nu vastgelegd: het accommodatie- en subsidiebeleid. Het beleid- en uitvoeringsplan Sport is op dit moment in afronding en staat gepland als raadsbehandeling voor 12 december 2023. Dit geeft onder meer inzicht in de vraag waar we gaan investeren. Dit plan heeft aanzienlijke vertraging opgelopen, daarom de oranje kleur. De uitvoering/uitrol start dan vanaf 2024, dat hadden we graag eerder gedaan daarom ook de oranjekleur (het is nog niet in werking).

B. Verbeteren zelfredzaamheid

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
B.1. We dringen laaggeletterdheid terug waardoor meer inwoners beschikken over voldoende basisvaardigheden.	Door bibliotheek Aanzet worden diverse cursussen maar ook Taalcafés en Taalhuizen georganiseerd. In de Taalcafés kan de taal worden geoefend. Taalhuizen verwijzen mensen naar informele en formele opleidingen. (B.1.)			
B.1. We verbeteren de leefbaarheid door een goede spreiding van bibliotheekwerk met een gedifferentieerd aanbod door samenwerking en verbinding met de inwoners en partners.	Aanschaffen en exploiteren van een wisselcollectie boeken in de vrijwilligersbibliotheek in Arkel. (B.1.)			
B.1. Terugdringen van taal- en leesachterstanden bij de jeugd door het stimuleren van een positief leesklimaat en leesbevordering.	Bevorderen van taalvaardigheid door uitrol van het Lokaal actieprogramma aanpak laaggeletterdheid en bibliotheekwerk 0-100. (B.1)			
B.2. Minder inwoners beleven armoede en financiële stress.	Verhogen van de inkomensgrens voor minimavoorzieningen van 120% naar 130% van het bijstandsniveau en indexering bedragen minimavoorzieningen. (B.2)			
	We ondersteunen Voedselbanken, Schuldhulpmaatje, Stichting Leergeld en andere lokale partners. Zij verwachten een extra beroep op hun inzet vanwege toenemende armoede en opvang Oekraïners. (B.2)			
	Uitwerking en uitvoering notitie extra maatregelen armoedebestrijding samen met lokale partners. (B.2)			
B.3. Inwoners kunnen langer zelfstandig wonen.	Onderzoeken noodzakelijke woonvoorzieningen voor doelgroep Beschermd Wonen en dak- en thuislozen en het realiseren ervan. Dat doen we via het lokale project 'Huisvesting Kwetsbare Groepen'. (B.3)			
	Gecontracteerde Wmo-zorgaanbieders actief en structureel betrekken bij de transformatie, innovatie en signalering binnen het sociaal domein. (B.3, B.4)			
	Bij inkoop en contractering voor de Wmo inzetten op gekwalificeerde ondersteuning. Monitoring en borging vindt plaats via contractbeheer. (B.3, B.4)			

	Versterken van de doelmatigheid en de rechtmatigheid van de Wmo-ondersteuning via inkoopprocedures, indicatiestelling en facturering. (B.3, B4)			
B.4. Hulp en ondersteuning vanuit de Jeugdwet en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning is effectiever en heeft een duurzamer effect.	Uitvoeren van het derde en tevens laatste jaar van het project 'Onze kinderen nabij' (ontwikkellijnen 3 tot en met 8) (B.4)			
	Gecontracteerde Wmo-zorgaanbieders actief en structureel betrekken bij de transformatie, innovatie en signalering binnen het sociaal domein. (B.3, B.4)			
	Bij inkoop en contractering voor de Wmo inzetten op gekwalificeerde ondersteuning. Monitoring en borging vindt plaats via contractbeheer. (B.3, B.4)			
	Versterken van de doelmatigheid en de rechtmatigheid van de Wmo-ondersteuning via inkoopprocedures, indicatiestelling en facturering. (B.3, B4)			

Toelichting

Wisselcollectie boeken in de vrijwilligersbibliotheek in Arkel. (B.1.) We zijn al langer bezig om de bibliotheek in Arkel te vergroten door de Dorpskamer/bibliotheek met het naastgelegen schoollokaal voor de Bibliotheek op School samen te voegen. Na enige stagnering zijn we inmiddels op het punt aangekomen dat de bouwvergunning is verleend voor het wegbreken van de tussenwand en het maken van een eigen entree. De aannemer is besteld en zal in de kerstvakantie de grote sloopwerkzaamheden verrichten. Zodra de werkzaamheden klaar zijn kan de wisselcollectie van Bibliotheek Aanzet worden aangeschaft en neer gezet. Qua financiën is nog niet bekend of we uitkomen met het beschikbare budget. De grote posten (aannemer, bouwvergunning) kunnen worden betaald maar er zitten nog wat ingrepen (aanpassen alarmering, verwarming) waarvan de kosten nog niet bekend zijn. Vanuit de SPUK-uitkering 2023 "versterking sociale basis" wordt nu rekening gehouden met een extra budget van € 10.000, bovenop de € 27.200 (SPUK 2022, versterking sociale basis) die al beschikbaar was. Naar verwachting kunnen eind januari 2024 de deuren open van de vergrote en verbouwde bibliotheek in Arkel.

De uitvoering van de Notitie. (B.2) extra maatregelen bestrijding armoede is niet in volle omvang opgepakt doordat de invulling van de betreffende vacature pas medio dit jaar is gerealiseerd.

Inwoners kunnen langer zelfstandig wonen. (B.3.)

We hebben verschillende locaties onderzocht voor woonvoorzieningen voor de doelgroep Beschermd wonen. Tot op heden is er nog geen geschikte locatie gevonden. Housing First wordt ingezet voor dak- en thuislozen. We blijven onderzoek verrichten naar geschikte locaties en initiatiefnemers benaderen m.b.t. Beschermd wonen.

C. Verbeteren meedoen

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
C.1. Minder inwoners ervaren eenzaamheid.	Uitvoeren van het actieplan eenzaamheid. (C.1)			
C.2. Meer inwoners werken naar vermogen en nemen deel aan activiteiten.	Voortzetten lokaal participatieproject 'Jij bent in beeld'. (C.2)			
	Verbreiding en versterking lokale participatiemogelijkheden door ondersteunen en verbinden van maatschappelijke initiatieven (bijvoorbeeld sociale moestuin) en lokale partners zoals Avres, bedrijven en middenstander en welzijnsvoorzieningen. (C.2)			
	Realisatie uitvoeringsplan Ambitiedocument Avres onder meer via Ambitiefonds. Met als focus: meer dienstverlening en ondersteuning dichtbij de inwoners en de lokale netwerken.			
	Voortzetten wachtlijstbanen Nieuw Beschut. (C.2)			
C.3. Onze samenleving is inclusiever.	Uitvoeren nazorg van ex-gedetineerden door het Veiligheidshuis. (C.3)			
	Uitvoeren Inclusieagenda VN-verdrag handicap. (C.3)			
	Bestaand beleid (motie Respect in Molenlanden LHBTI) voortzetten en verbreden naar meer exclusiviteit, waarin ook aandacht is voor diversiteit en ook diversiteit in leeftijd (ouderen). Omdat de samenleving steeds diverser wordt en meer inwoners met verschillende culturele achtergronden (vluchtelingen) in Molenlanden wonen. We betrekken partners en ondersteunen initiatieven die bijdragen aan brede inclusie. (C.3)			
C.4. Cultuur is van iedereen en voor iedereen. En cultuur zorgt voor meer betrokkenheid tussen inwoners en bij onze dorpen	We stellen samen met onze inwoners, partners en stakeholders een cultuurvisie op met als doel een uitvoeringsagenda te ontwikkelen. De visie is gebaseerd op de pijlers erfgoed (monumenten, immaterieel), kunsten, musea, cultuureducatie en -participatie, archeologie en bibliotheken. We zetten cultuurtoerisme in om de pijlers in stand te houden (C.4)			

Toelichting

Realisatie uitvoeringsplan Ambitiedocument Avres. (C.2.) Avres heeft recent de eerste projectaanvragen van het Ambitiefonds in behandeling genomen. Met Avres vinden gesprekken plaats om lokale participatie-initiatieven zoals Jij bent in Beeld en De Gezel te versterken en verbreden met inbreng en inzet van Avres.

D. Doorontwikkelen stads- en dorpsgericht werken

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
D.1. We werken dorps- en stadsgericht waardoor we de betrokkenheid, inzet en autonomie van onze samenleving versterken.	Verder uitrollen van een online buurtplatform om mensen beter te bereiken en betrokkenheid te creëren. (D.1)			
	Ontwikkelen van een doorgaande leerlijn voor medewerkers door advies en consultatie op maat. (D.1)			
D.2. Medewerkers kennen de ondernemers en inwoners, de Molenlandse samenleving en zijn hierbij betrokken.	Overleggen vaker in de kernen te plannen, waardoor onze zichtbaarheid toeneemt. (D.2)			
	Metten hoe de gemeente scoort op het gebied van de inwoner betrekken en het inspelen op de behoefte van de inwoner. (D.2)			
	Onze partners helpen om bij gemeentelijke projecten op de Molenlandse manier te communiceren. (D.2)			

Programma 4 – Bestuur, Veiligheid en Dienstverlening**A. Bestuur**

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
A.1. Een leidende rol in de regio innemen.	Innemen van een initiërende en leidende rol bij voor Molenlanden belangrijke gemeente overstijgende opgaven, zoals agrarische economie, landschap en bereikbaarheid. (A.1)			

A.2. Het Molenlandse geluid sterker door laten klinken richting provincie, waterschap, het rijk en in Brussel. Daarmee willen we kansen pakken of beperkingen wegnemen.	Invullen van bestuurlijk trekkerschap Regionaal Maatschappelijke Agenda (RMA) en participeren in en uitvoering geven aan het Uitvoeringsprogramma RMA 2023. (A.2)			
	Regionale afstemming en inzet voor het versterken van onze lobbykracht. (A.2)			
	Deelname aan LEADER (Europees subsidieprogramma voor plattelandsontwikkelingen) 2023-2027. (A.2)			
A.3. Een sterke rol innemen binnen de gemeenschappelijke regelingen. Ook gericht op het, tot een minimum, beperken van (financiële) risico's.	We geven verder uitvoering aan de acties zoals opgenomen in de in 2021 vastgestelde Nota Verbonden Partijen. Onder meer het verder ontwikkelen van het werken met de Verbonden Partijen Commissie (zie de Paragraaf Verbonden Partijen). (A.3)			
A.4. Kansen benutten op inhoudelijke thema's door eigen middelen in te zetten als hefboom voor bekostiging.	Verkenning naar Regiodeal.			
A.5. Goede afstemming van bestuurlijke ambities met ambities, activiteiten, wensen en energie van onze dorpen en stad.	We maken een laatste actualisatie van het Samenlevingsprogramma. In het vervolg daarop maken we gebruik van de ervaringen en lessen uit het Samenlevingsprogramma. Het programma dat als instrument is gebruikt om de verbinding met inwoners, ondernemers, verenigingen, kerken en andere samenwerkingspartners te versterken. Daarbij zetten we in op het meer thematisch betrekken van verschillende doelgroepen. (A.5)			
	We verrijken de Toekomstvisie 2030. Het gaat daarbij om specifieke thema's en onderwerpen, waarop we in gesprek met raad, samenleving en partners gaan verdiepen. We trekken bij deze participatie zoveel mogelijk gelijk op met het opstellen van de Omgevingsvisie. (A.5)			
A.6. Vergroten van betrokkenheid bij en draagvlak voor de lokale politiek en politieke processen.	Intensivering van de raadscommunicatie, waarmee we het werk van en de raadsleden voor de inwoners bekender willen maken. (A.6)			

A.7. De inhoud van de bestuurlijke voorstellen is van hoge kwaliteit en rijp voor besluitvorming.	Bij de voorstellen van college aan raad letten we expliciet op de kader stellende rol van de raad. Dat doen we op zo'n manier dat de raad deze rol, én de controlerende en volks vertegenwoordigende rol, goed kan invullen. (A.7)			
A.8. Een goede verbinding tussen de raad en de gemeenschap.	Uitvoering van het nog vast te stellen raads- en griffieplan 2023-2024. (A.8)			
A.9. Een krachtige en rolvaste raad met een transparant en democratisch besluitvormingsproces.	Voortzetten van het collectief leertraject met diverse bijeenkomsten en opleidingen. Waarbij we samen met college en ambtelijke organisatie de goede samenwerking willen behouden en waar mogelijk verder verbeteren. (A.9)			
	Bewustwording vergroten voor een weerbaar bestuur, onder andere met de implementatie van een agressieprotocol en aandacht voor integriteitskwesties. (A.9)			

B. Openbare orde en Veiligheid

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
B.1. Een veilige gemeente blijven. En ervoor zorgen dat inwoners dat ook zo ervaren.	Uitvoeren van het Veiligheidsplan. (B.1) In 2023 zetten we in op de prioriteiten uit het Veiligheidsplan en die in het uitvoeringsprogramma voor dat jaar of doorlopend zijn benoemd. Het betreft dan onder andere:			
	een stijging van het aantal inbraken voorkomen, door het inbrekers lastiger te maken. We pakken heling aan door meer controles bij opkopers, en we passen de last onder dwangsom inbrekers vaker toe.			
	- Een doorlopende inzet op de aanpak van ondermijning, zowel preventief als handhaving. Zoals het formaliseren van beleid om coffeeshops in Molenlanden niet toe te staan. - Het versterken van de samenwerking tussen Zorg & Veiligheid.			
	Versterken van de samenwerking tussen Zorg & Veiligheid. Samenwerking tussen de interne en externe partners binnen Zorg & Veiligheid wordt steeds belangrijker. Het gaat dan bijvoorbeeld om personen met complexe problemen. Bijvoorbeeld als gevolg van psychische of financiële problemen waarbij meer risico is op huiselijk geweld of woonoverlast. In 2023 zetten we verder in op duidelijke afspraken en kaders. Zodat partijen weten wie welke actie kan ondernemen. Vroeg signalering is			

	daarbij belangrijk. Als het nodig is zetten we dwang in via de Wet Verplichte GGZ.			
	o Extra handhaven door boa's (B.1)			

Toelichting

Extra handhaven door boa's (B.1)

De overeenkomst met Papendrecht loopt formeel tot en met 2026 maar Papendrecht heeft ons verzocht eerder te stoppen, vanwege capaciteitsproblemen. Wij zijn op dit moment met diverse gemeenten en bureaus in gesprek, doordat echter veel gemeenten en organisaties met krapte op het gebied van boa-inzet kampen verloopt dit minder snel dan verwacht. De veranderde wijze van inzet van boa's zal niet dit jaar al geïmplementeerd worden. Dit is echter ook niet vereist en niet problematisch, want het contract met Papendrecht loopt gewoon nog, en de boa's kunnen regulier worden ingezet. Naar verwachting wordt volgend jaar de nieuwe werkwijze wel geïmplementeerd.

C. Dienstverlening

Wat willen we bereiken	Wat gaan we ervoor doen	Doel	Tijd	Geld
C.1. Gemak voor onze inwoners met goede (telefonische) bereikbaarheid, snelle en kwalitatief goede (digitale) dienstverlening. We schrijven zoveel mogelijk in Klare Taal en we geven proactief relevante informatie en duidelijkheid over reactie- en afhandeltermijnen bij onze producten en diensten te beginnen met meldingen openbare ruimte.	Concentratie van dienstverlening voor minder producten en diensten die inwoners minder vaak nodig hebben. Zoals het aanvragen en afhalen reisdocumenten en rijbewijzen op één servicepunt. We zorgen daarbij voor ruime openingstijden en meerdere avondopenstellingen. (A.1.)			
	Inwoners kunnen reisdocumenten en rijbewijzen gratis thuis of op het werk laten bezorgen. (A.1).			
	We monitoren onze (telefonische) bereikbaarheid. (C.1)			
	We verbeteren de informatievoorziening in ICT-systemen waarbij we ons richten op kortere reactie- en afhandeltermijnen. (C.1)			
	We onderzoeken de mogelijkheden van doorontwikkeling/verbetering van onze digitale dienstverlening en kijken daarbij ook naar nieuwe wetgeving. (C.1.)			

	Onze medewerkers zijn en blijven getraind in het schrijven van brieven, e-mails en andere teksten in Klare Taal. (C.1.)			
	We toetsen bij inwoners of we voldoende begrijpelijk schrijven. We doen dat in samenwerking met (de taalpunten van) de bibliotheken in onze gemeente. (C.1.)			
	We leveren maatwerk voor inwoners die niet fysiek in staat zijn om het servicepunt te bezoeken. (C.1.)			
	We houden inwoners, ook tijdens lopende processen en procedures, op de hoogte van de voortgang. En we geven actief terugkoppeling over afspraken of oplossingen. We beginnen hiermee bij Meldingen openbare ruimte. (C.1.)			
C.2. Maatwerk in begeleiding van inwoners voor wie digitale dienstverlening toegankelijk is.	We bieden begeleiding aan bij inwoners die niet overweg kunnen met digitale middelen. We gaan hiervoor samenwerken met de Informatiepunten digitale overheid bij de bibliotheken in onze gemeente. (C.2)			
	Betrekken van inwoners en andere relevante (interne) partijen bij de verbetering van onze dienstverlening. Dat doen we op verschillende manieren (zoals in gesprekken en met vragenlijsten) en bij verschillende partijen. (C.2)			
C.3. Continue verbetering van de kwaliteit van dienstverlening door te luisteren naar inwoners en andere relevante (interne) partijen.	We zoeken onze inwoners daar op waar dit passend en gewenst is. Voor overleg en bijvoorbeeld om de situatie ter plekke te bekijken. Dat past bij de Molenlandse manier van werken. De gemeente sluit aan op initiatief van de inwoner. En omgekeerd nemen wij ook het initiatief om de inwoner op te zoeken. (C.3)			

1.5. Ontwikkelingen Bedrijfsvoering

Wet open overheid (Woo)

Inmiddels is duidelijk dat we documenten die vallen onder de actieve informatieplicht moeten plaatsen op de gemeentelijke website. De link waar de informatie te vinden is moet vervolgens geplaatst worden in de landelijk Woo-verwijsindex. Voor deze landelijke verwijsindex wordt een zoekmachine ontwikkeld. Dit stelt eisen aan de wijze van publicatie. Ook worden landelijk diverse informatiecategorieën verder uitgewerkt, daarvan zijn de eerste concepten beschikbaar. Hieruit wordt meer duidelijk wat we actief moeten publiceren. We volgen deze ontwikkelingen om in 2024 verder aan de slag te kunnen gaan met de implementatie van de actieve publicatieplicht.

Digitaal informatieplatform dashboards MOR en BBR

De eigen gemeentelijke data is op dit moment niet toereikend genoeg om met de dashboards voor de MOR en BBR aan de slag te gaan. In plaats hiervan is een pilotproject voor het monitoren van ruimtelijke ontwikkelingen op kwetsbare rioolstrengen in het buitengebied en een pilotproject voor het actief monitoren van mogelijke ondermijningsactiviteiten meer kansrijk. Dit pilotproject is inmiddels gestart en hiermee doen we waardevolle ervaringen op.

Informatiebeveiliging/Zero Trust fase II

De afronding van fase I heeft extra vertraging opgelopen door het opstellen en vaststellen van een nieuw werkplekbeleid. De landelijke aanbesteding heeft ook vertraging opgelopen waardoor de uitbesteding van de 24/7 monitordienst nog niet gerealiseerd is. Dit betekent dat de uitbesteding en borging van een 24/7 monitoring- en responsdienst in 2024 wordt afgerond. De implementatie van fase II is tijdelijk aangehouden om te kunnen anticiperen op de effecten van NIS2 voor o.a. Nederlandse gemeenten. Deze voor alle lidstaten verplichten Europese Informatiebeveiligingsrichtlijn moet per 24 oktober 2024 ingevoerd zijn. De centrale overheid werkt op dit moment aan de "vertaling" in aanvullende maatregelen en acties voor onder meer de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Fase II zal dan ook in die synergie in 2024 worden uitgevoerd.

De vrijgevalen capaciteit, als gevolg van bovengenoemde vertragingen, is gebruikt om onderstaande actiepunten in de Informatiebeveiliging anders te prioriteren in de uitvoering.

- Er is opdracht gegeven verbeterde en toekomst vaste oplossing t.a.v. de netwerkinfrastructuur. De nieuwe innovatieve gevirtualiseerde netwerkinfrastructuur biedt een volledige geïntegreerde architectuur voor alle locaties, met veel flexibiliteit en een hoger beveiligingsniveau op basis van Zero Trust configuraties.
- Naast de verplichting tot extra beveiligd mailen conform de NTA7516 NEN-norm voor het Zorgdomein en de Juridische Rechtspraak heeft de gemeente deze ontwikkeling ook versneld opgepakt voor alle medewerkers en de gemeentelijke e-mail. Hiermee anticipeert de gemeente op aankomende striktere regelgeving en worden de (privacy) gevoelige gegevens van onze inwoners en ondernemers nog beter beveiligd.

- Er wordt in het laatste kwartaal van 2023 een separate penetratietest uitgevoerd op mogelijk ongewenste toegang tot de gemeentelijke informatievoorziening. Dergelijke testen zullen in vervolg in structureel beoogde oplossing voor regulier structureel testen van de gemeentelijke informatievoorziening. Dit in samenhang met de aanbesteding Monitoring & Response.
- De onafhankelijk verplichte audits van de informatiebeveiliging gaan wijzigen. Tot dusver is altijd voornamelijk getoetst op het bestaan van beleid en maatregelen, deels door auditoren deels middels een zelfevaluatie. Dat geldt ook nog voor aankomende audit over verantwoordingsjaar 2023. Vanaf verantwoordingsjaar 2024 wordt dit verzwaard middels verplichte toetsing van de werking en aantoonbaarheid van de werking over een periode van minimaal 3 maanden. De gemeente heeft ervoor gekozen om voor verantwoordingsjaar 2023 hierop vooruitlopend ook te toetsen op werking en daarmee reeds nu eventuele verbeterpunten inzichtelijk te maken.
- De cyberdreiging, ook voor gemeenten, neemt exponentieel toe en vormt een substantieel risico en bedreiging voor bedrijfsvoering en dienstverlening. De vraag is niet langer “of” je getroffen wordt door een aanzienlijk cyberincident maar “wanneer” je getroffen wordt. Om daar vanuit handelingsperspectief als gemeente voldoende antwoord op te kunnen geven, wordt momenteel gewerkt aan een actueel cyber-continuïteitsplan en bijbehorende risico-scenario's. Vanzelfsprekend wordt er vanuit het cyber-continuïteitsplan een relatie gelegd naar het fysieke continuïteitsplan aangezien cyberincidenten al snel de gemeente kunnen overstijgen of een bedreiging vormen voor de openbare orde en veiligheid.

Transitie SaaS-oplossingen

Naar aanleiding van de vastgestelde Architectuurvisie, waarbij er nadrukkelijk gestreefd wordt naar een transitie naar SaaS-oplossingen voor de gemeentelijke applicaties, toepassingen en verbindingen, wordt de eerst ontwikkelstap gezet om dit te realiseren.

Doel hiervan is het meer professioneel inrichten van het beheer van de applicatie waarbij bedrijfs- en dienstverleningscontinuïteit op zowel technisch als beveiligingsniveau beter geborgd wordt.

Dit naar aanleiding van de constatering van de toegenomen complexiteit van het beheer van de informatievoorziening onder als gevolg van de bestuurlijke dynamiek en de maatschappelijk (complexe) opgaven. Dit gecombineerd met de krapte op de arbeidsmarkt maakt het voor een gemeente van onze omvang noodzakelijk om deze stap te maken.

In 2023 zijn verschillende implementatietrajecten gestart, zoals de transitie van applicaties en verbindingen naar een SaaS oplossing. Deze lopen op dit moment op schema.

Website

We willen ervoor zorgen dat de informatie op de website begrijpelijk is voor zoveel mogelijk inwoners. We laten daarom de teksten controleren en waar nodig aanpassen naar B1-niveau. Dit is onderdeel van de doorontwikkeling van de website. Dit ligt op schema en wordt afgerond in 2023.

Arbeidsmarktbeleid

Er zijn meerdere ontwikkelingen die een grote druk leggen op de arbeidsmarkt en de vacature-invulling door gemeenten en dat geldt ook voor Molenlanden. Behalve de vergrijzing en de algehele krapte veroorzaken ook hedendaagse eisen op het gebied van digitalisering en wendbaarheid een flinke strijd om het aanwezige talent. De werving van personeel neemt daardoor niet alleen veel tijd in beslag, maar vraagt ook om de aantrekkelijkheden van het werken in Molenlanden optimaal uit te dragen, om een proactieve benadering en search en het kunnen benaderen van platforms, scholen en partijen voor werving. Voor deze slagvaardigheid is een recruiter gestart om zo stagnatie in de werving te voorkomen en/of te verminderen. Dit verkleint de noodzaak tot inhuur.

We onderzoeken de mogelijkheid om na implementatie van het nieuwe eHRM systeem de salarisadministratie uit te besteden. Hierdoor hoeven niet alle specialismen die hiermee samenhangen in huis te zijn.

Integraal huisvestingsplan (IHP)

Er wordt gewerkt aan een heldere en duidelijke omschrijving van de taken en verantwoordelijkheden van de diverse stakeholders. In Q4 worden de quick-scans voor schoolgebouwen uitgevoerd. Aan de hand van de analyse op deze scans wordt een realistische planning opgesteld alsook welke ingrepen per gebouw noodzakelijk zijn.

2. De financiële verantwoording

2.1 De exploitatie

Kort samengevat komt het financiële resultaat van deze Najaarsnota op het volgende neer:

Verwacht begrotingsresultaat oorspronkelijke begroting 2023	558.895	V
Raadsbesluit 6 juli 2023 Zomernota	2.981.980	V
Verwacht begrotingsresultaat vóór Najaarsnota	3.540.875	V
Het financiële saldo van deze Najaarsnota	664.639	V
Prognose resultaat per ultimo 2023	4.205.514	V

De financieel belangrijkste mutaties, groter dan € 100k, van de Najaarsnota zijn:

Onderwerp		Mutatie	
1	Begroting Waardlanden 2023 i.c.m. een noodzakelijke aanvulling van het eigen vermogen	-900.704	N
2	Hogere bijdrage GR Service Organisatie Jeugd 2023	-751.822	N
3	Hogere bijdrage GR Avres onderdeel Inkomensvoorzieningen (Compensatie vanuit het rijk voor Energietoeslag)	-687.247	N
4	Correctie aframing budget bij Zomernota 2023 onderdeel Ouderenwerk	-308.426	N
5	Hogere bijdrage GR VRZHZ	-284.840	N
6	Effecten taakstelling voor mensen met een migratieachtergrond	-257.619	N
7	Vervallen stelpost van de te verwachte besparing als gevolg van sluiting van de servicepunten (verdere toelichting op onder T020 Burgerzaken)	-116.000	N
8	Financiële gevolgen 2023 uitkomsten afspraken rondom Samenwerkingsovereenkomst Kinderdijk (SOK)	-147.500	N

9	Organisatie extra verkiezingen november 2023 <i>(Geen compensatie vanuit het Rijk is de verwachting)</i>	-135.700	N
10	Begraven: minder begrafenissen en minder uitgifte van graven	-132.200	N
11	Hogere kosten op het onderdeel WMO dan geraamd	-119.295	N
12	Hogere bijdrage Bibliotheekwerk	-110.020	N
13	Recreatie en Toerisme minder uitgaven vanwege vertraging en extra inkomsten Park Molenwaard	128.500	V
14	Vrijval dubbele dekking zwembaden Groot- Ammers en Nieuw-Lekkerland en budget neutrale overheveling naar een ander vakteam	555.925	V
15	Treasury: ontvangen rente op middelen Schatkistrekening en Bank Nederlandse Gemeenten	300.000	V
16	Opvang vluchtelingen Oekraïne	388.000	V
17	Septembercirculaire gemeentefonds	580.492	V
18	Afrekening gemeente Dordrecht Beschermd wonen (WMO) 2022 en 2023	1.203.931	V
19	Onbenutte vacatureruimte	800.000	V
20	Stelposten Huisvesting herverdeeld en vervallen	200.000	V
21	Stelpost voorbereidingskosten Streefkerk en Goudriaan vervallen	100.000	V
22	Correctie niet verwerkte besluiten uit 2022	216.747	V
23	Overige verschillen	206.417	V
	Totaal mutaties Najaarsnota 2023	664.639	N

Binnen de Najaarsnota zijn een aantal mutaties verwerkt die, bijvoorbeeld door het verrekenen met reserves en voorzieningen, geen budgettair effect hebben op het saldo maar wel noodzakelijk zijn om te noemen. Het gaat dan om de volgende mutaties:

Onderwerp		Mutatie	I/S*	
1	Energietoelage (Avres)	-806.705	N	I
2	Bijdrage van het Rijk	806.705	V	I
3	Inkomensvoorzieningen (BUIG)	-774.386	N	I
4	Bijdrage van het Rijk	774.386	V	I
5	Klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	-716.607	N	I
6	Bijdrage van het Rijk (CDOKE)	716.607	V	I
7	Aanpassing afschrijvingskosten	-550.888	N	I
8	Mutatie reserves kapitaallasten (wegen)	550.888	V	I
9	Administratieve correctie Zomernota 2023	-426.000	N	I
10	Mutatie reserve Afwikkeling voorgaande jaren	426.000	V	I
11	Bijdrage van het Rijk opvang vluchtelingen Oekraïne	-442.000	N	I
12	Kosten leefgeld vluchtelingen Oekraïne	442.000	V	I
13	Herontwikkeling Woonwagenkamp Arkel	-310.000	N	I
14	Mutatie reserve kapitaallasten wegen	310.000	V	I
15	Klimaatadaptie 2022-2028	-283.998	N	I
16	Bijdagen van gemeenten Klimaatadaptie 2022-2028	283.998	V	I
17	Lokale aanpak isolatie	-280.529	N	I
18	Bijdrage van het Rijk voor Lokale aanpak isolatie	280.529	V	I
19	Aanvullende onttrekking algemene reserve	-216.747	N	I
20	Correctie besluiten 2022	216.747	V	I
21	Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)	-161.307	N	I
22	Bijdrage van het Rijk (OAB)	161.307	V	I
23	Mutatie reserve baggeren	-139.828	N	I

Najaarsnota 2023

24	Administratieve correctie baggeren	139.828	V	I
25	BTW verzelfstandiging zwembaden	-99.888	N	I
26	Mutatie reserve Duurzaamheid Investerings	99.888	V	I
27	WSW en beschut werk Avres	-95.164	N	I
28	Bijdrage van het Rijk Participatie	95.164	V	I
29	Mutatie reserve Slingelandse Plassen	-80.000	N	I
30	Toekenning middelen Stichting Slingelandse Plassen	80.000	V	I
31	Randweg Groot Ammers	-74.033	N	I
32	Mutatie algemene reserve	74.033	V	I
33	Tijdelijke huisvesting HAR-regeling COA	-46.400	N	I
34	Bijdrage van het Rijk (HAR)	46.400	V	I
35	Middelen SOHG Klimop Hoornaar	-29.526	N	I
36	Mutatie reserve Duurzaamheid Investerings	29.526	V	I
	Totaal budgettair neutrale mutaties Najaarsnota 2023	0		I

*S = Structureel

*I = Incidenteel

De mutaties van deze Najaarsnota hebben alleen een incidenteel effect voor 2023. In het overzicht hierna zien we de mutaties per programma. De programma's zijn opgedeeld in taakvelden. Deze taakvelden zijn voorgeschreven in het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Per programma geven wij u een overzicht van de belangrijkste mutaties met toelichting. Bij de specificatie van de mutaties geven wij aan op welke taakvelden de mutaties waren. Mutaties per taakveld groter dan € 25k lichten we toe.

Programma 1 Wonen, Ruimtelijke Ordening en Bereikbaarheid

Taakvelden programma 1	Mutatie lasten/baten	Mutaties reserves	Saldo	Voordelig/nadelig saldo
T03 Beheer overige gebouwen en gronden	-22.231		-22.231	N
T21 Verkeer en Vervoer	325.039	-7.453	317.586	V
T22 Parkeren	-62.142		-62.142	N
T25 Openbaar vervoer	74.037		74.037	V
T42 Onderwijshuisvesting	-331.417	274.568	-56.849	N
T52 Sportaccommodaties	533.579	108.614	642.193	V
T81 Ruimtelijke Ordening	-63.617		-63.617	N
T82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	-736.000	736.000	0	V
T83 Wonen en bouwen	220.981		220.981	V
Totaal	-61.772	1.111.729	1.049.958	V

Toelichting/analyse per taakveld:

T21 Verkeer en Vervoer

Het voordelige verschil op dit taakveld wordt veroorzaakt door diverse onderdelen, maar het grootste verschil zit in lagere kapitaallasten dan geraamd voor dit jaar. Dit heeft te maken met later opleveren waardoor het activeren opschuift in de tijd, het gaat totaal om € 385K.

Daarnaast valt de post onkruidbestrijding naar verwachting dit jaar lager uit dan geraamd, het gaat om € 34k. Op belastingen binnen dit taakveld is een positief verschil te verwachten van € 55K dit jaar, dit werd veroorzaakt doordat de raming verkeerd was opgenomen. Tot slot zijn er ook tegenvallers te melden. Zo zijn de kosten voor de openbare verlichting dit jaar naar alle waarschijnlijkheid € 65k hoger. Ook zijn de onderhoudskosten dit jaar gestegen met € 30K. De schades laten een toename zien vanwege verwachte meerkosten van € 30k. Hier staat overigens wel een terugvordering van deze schades tegenover. Per saldo kost ons dit dan naar verwachting niets extra. De oorzaak wordt nader onderzocht.

T22 Parkeren

Het volledig nadelige verschil binnen dit taakveld wordt veroorzaakt door een verschil in de kapitaallasten als gevolg van de stelselwijziging rondom het afschrijven naar 0% restwaarde.

T25 Openbaar vervoer

Het volledig positieve verschil binnen dit taakveld wordt veroorzaakt door een verschil in de kapitaallasten als gevolg van de stelselwijziging rondom het afschrijven naar 0% restwaarde.

T42 Onderwijshuisvesting

Er is een nadelig verschil in de kapitaallasten van € 19k. Er zijn plankosten gemaakt voor een school in het kader van het integraal huisvestingsplan, deze kosten worden vergoed door de gemeente ad € 12k. Door nieuwe taxatiewaarden van de scholen en stijging van de verzekeringspremie vallen de verzekeringskosten € 21k hoger uit dan begroot. De VvE bijdrage aan de brede school in NP/LG is hoger dan begroot, dit levert een nadelig verschil van € 5k. Uit de duurzaamheidsreserve is aan de stichting O2A5 voor € 30k aan SOHG middelen uitgekeerd.

T52 Sportaccommodaties

Er vindt een interne wijziging plaats voor € 181k aan budgetten naar het onderdeel 'Mens en Samenleving' i.v.m. de exploitatie door de TIL groep i.p.v. Optisport en sportfondsen, dit is een budget neutrale wijziging. Als gevolg van een vergeten btw-component in de duurzaamheidsbijdrage aan de zwembaden Schoonenburg en Dompelaar is er een onttrekking van € 100k nodig uit de Duurzaamheidsreserve, dit is een budget neutrale mutatie. De energiekosten zijn lager dan begroot, dit levert een voordeel op van € 16k. Er is een positief verschil in de kapitaallasten van € 87k als gevolg van de stelselwijziging rondom het afschrijven naar 0% restwaarde. Een positief verschil van € 305k ontstaat doordat er dubbele dekking was voor de verzelfstandiging van de zwembaden GA en NLL, deze valt nu vrij. En tot slot ontstaat een positief verschil van € 53k omdat er minder onderhoud aan de sportcomplexen nodig was dan gedacht.

T81 Ruimtelijke Ordening

Het nadelige verschil binnen dit taakveld wordt veroorzaakt door het verschuiven van budget voor inhuur tussen 2 vakteams. Bij een organisatorische wijziging in het eerste kwartaal van 2023 is een voorlopige aanneme gedaan voor benodigd budget. Hieruit is gebleken dat er bij 1 team teveel was opgenomen en bij het team dat binnen dit taakveld opereert te weinig was opgenomen. Totaal gaat het om € 150k. De kosten voor beheer en ICT van de Omgevingswet vallen, door vertraging van de wet, dit jaar € 41k lager uit. En is er een voordeel vanwege het ontvangen van een niet geraamde subsidie voor ruimtelijk perspectief Bleskensgraaf, totaal voordeel € 38k.

T82 Grondexploitatie

Er is een budgettaire neutrale wijziging opgenomen voor het vormen van een voorziening voor het verlies van de in maart vastgestelde grondexploitatie voor het Woonwagencentrum in Arkel; € 310k. Dit komt ten laste van het beschikbare budget voor de investering in de wegen die onderdeel uitmaken van dit gebied. Hiermee wordt voldaan aan de voorschriften in het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording)

dat voor een te verwachten tekort bij een grondexploitatie altijd een voorziening moet worden gevormd. Daarnaast is er administratieve correctie uit de reserve ter hoogte van € 426k. Deze is budgettair neutrale

T83 Wonen en bouwen

Het voordelige verschil wordt hier veroorzaakt door een aantal effecten. Zo werd € 54k ontvangen van het Rijk via de decembercirculaire 2022 voor de WKB en Wet goed verhuurderschap, deze gaat in per 2024. We gebruiken deze middelen dit jaar niet dus ze kunnen vrijvallen. Daarnaast zien we hier ook het effect van de verschuiving op inhuur zoals genoemd onder T81, € 150k. Tot slot dient er een administratieve correctie plaats te vinden binnen dit taakveld van € 54k die verkeerd stond geraamd.

Programma 2 Economie, Energie en Buiten

Taakvelden programma 2	Mutatie lasten/ baten	Mutaties reserves	Saldo	Voordelig/ nadelig saldo
T31 Handel ambacht en industrie	0		0	V
T32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0		0	V
T33 Bedrijfsloket en -regelingen	0		0	V
T34 Economische promotie	167.934	150.190	318.125	V
T57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-116.426	-59.748	-176.174	N
T72 Riolering	89.500		89.500	V
T73 Afval	-809.838		-809.837	N
T74 Milieubeheer	6.759		6.759	V
T75 Begraafplaatsen	-112.881	10.483	-102.397	N
Totaal	-774.950	100.926	-674.024	N

Toelichting/analyse per taakveld:

T34 Economische promotie

Een bedrag van € 65k zal dit jaar meer worden ontvangen op het onderdeel belastingen vanwege de komst van 'park Molenwaard'. In verband met vertraging van de opzet voor gebiedsmarketing Den Haneker worden minder uitgaven verwacht € 23k.

Voor de aanleg van het zogenaamde Struinpad is vertraging ontstaan door de vondst van zeldzame diersoorten. Hierdoor zal deels een onderbesteding plaatsvinden van € 35K, het overige gedeelte hevelen we over naar 2024. Tot slot is er nog een voordeel dat wordt veroorzaakt door de budgettaire wijzigingen als gevolg van de Samenwerkingsovereenkomst Kinderdijk (SOK). Als gevolg van gemaakte afspraken kunnen we bepaalde kosten (€ 31k) hier verrekenen die binnen dit taakveld met ingang van dit jaar een andere invulling krijgen. We verwijzen hierbij ook naar taakveld 55 waar de uitwerking van de SOK ook budgettaire gevolgen heeft.

T57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Het nadelige verschil van € 176k wordt veroorzaakt door o.a. een correctie van € 80k aan de onttrekking reserve Slingelandse Plassen als gevolg van de toekenning van de middelen aan de stichting. Er vindt er een correctie plaats rondom een reservemutatie uit de Zomernota die geen reserve maar een voorziening moest zijn, het gaat om € 69k. Het overige nadelige verschil binnen dit taakveld wordt veroorzaakt door een verschil in de kapitaallasten als gevolg van de stelselwijziging rondom het afschrijven naar 0% restwaarde.

T72 Riolering

Uit de bijstelling van de rioolinvesteringen komt een nieuw bedrag voor de te betalen BTW. Ondanks dat we deze BTW terug krijgen wordt dit beschouwd als een kostenpost in het gesloten financieringssysteem van de rioolrechten. We zijn verplicht de ontvangen rioolrechten te vergelijken met de werkelijke kosten. Alles wat meer of minder dan de kosten wordt ontvangen moet worden verrekend met de voorziening riolering. De BTW op investeringen is geen onderdeel van de exploitatie, maar wel van de verrekening met de voorziening. Hierdoor ontstaat er een voordeel voor de exploitatie.

T73 Afval

Het nadelige verschil op dit taakveld wordt veroorzaakt door 2 punten. Enerzijds wordt dit veroorzaakt door de noodzakelijke bijdrage van onze gemeente aan Waardlanden om het eigen vermogen weer naar € 0 te krijgen, dit was namelijk negatief. Molenlanden draagt daarom dit jaar € 97k bij. Een bedrag van € 800k is noodzakelijk als gevolg van de begrotingswijziging 2023 die Waardlanden heeft voorgesteld. Waardlanden heeft geconstateerd dat de tekorten voor 2023 groot in omvang zijn. De grootste oorzaken zijn de doorgevoerde CAO-lonen waar eind 2022 voor 2023 geen rekening mee was gehouden, de opgelopen kosten als gevolg van de stijgende inflatie die in 2022 is ontstaan en de kosten voor onder meer onderhoud, afschrijving en extra personele inzet. Waardlanden had hier deels in kunnen voorzien door eind 2022 een begrotingswijziging voor 2023 op te stellen. Er is voor gekozen dit toen niet te doen vanwege een gebrek aan capaciteit.

T75 Begraafplaatsen

Uit de doorrekening van de inkomsten- en uitgaven binnen dit taakveld is gebleken dat er tot nu toe minder begrafenissen hebben plaatsgevonden dan gemiddeld de afgelopen jaren en er ook minder uitgifte van graven heeft plaatsgevonden. Op basis van deze gegevens is de bijstelling aan inkomsten respectievelijk € 40k en € 90k.

Programma 3 Welzijn, Sociaal en Cultuur

Taakvelden programma 3	Mutatie lasten/ baten	Mutaties reserves	Saldo	Voordelig/ nadelig saldo
T41 Openbaar basisonderwijs	-49.679		-49.679	N
T43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.659		-1.659	N
T51 Sportbeleid en activering	126.876		126.876	V
T53 Cultuurpresentatie, -productie, -participatie	1.000		1.000	V
T54 Musea	0		0	V
T55 Cultureel erfgoed	-164.974		-164.974	N
T56 Media	-107.520		-107.520	N
T61 Samenkracht en burgerparticipatie	23.380	61.260	84.640	V
T62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	18.492		18.492	V
T63 Inkomensregelingen	-732.447		-732.447	N
T64 WSW en beschut werk	-95.164		-95.164	N
T65 Arbeidsparticipatie	-66.467		-66.467	N
T66 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-22.000		-22.000	N
T671 Huishoudelijke hulp (WMO)	-92.295		-92.295	N
T672 Jeugdhulp	-371.668		-371.668	N
T673 Pleegzorg	-325.022		-325.022	N
T674 Jeugdbehandeling GGZ	-238.671		-238.671	N
T681 Beschermd Wonen (WMO)	1.203.931		1.203.931	V
T682 Jeugdbescherming	176.952		176.952	V
T71 Volksgezondheid	-5.330		-5.330	N
Totaal	-722.264	61.260	-661.005	N

Toelichting/analyse per taakveld:

T41 Openbaar basisonderwijs

Verplaatsing budgetten (€ 47k) vanuit Vastgoed i.v.m. exploitatie TIL groep i.p.v. Optisport en sportfondsen. Budget neutrale wijziging.

T43 Bijzonder basisonderwijs

Verplaatsing budgetten (€ 136k) vanuit Vastgoed i.v.m. exploitatie TIL groep i.p.v. Optisport en sportfondsen. Budget neutrale wijziging. Voor het leerlingenvervoer zijn de kosten in beeld gebracht over 2023. Op basis van de facturering is een doorrekening gemaakt voor het te verwachten totaalbedrag over 2023. Naar verwachting is hier € 75K minder voor nodig. De geraamde kosten voor valpreventie worden ten laste gebracht van de bij de Zomernota opgenomen post voor SPUK GALA gelden. Dit levert een voordeel van € 89K op. De DG&J vraagt een extra bijdrage van € 33K voor een tijdelijke uitbreiding van de capaciteit Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten (LVS).

T51 Sportbeleid en activering

Dit voordelige saldo wordt veroorzaakt omdat de voorbereidingskosten voor dorps huis en gymzaal Streefkerk en MFA Goudriaan dubbel begroot waren € 100k, deze worden nu afgeraamd.

T55 Cultureel erfgoed

Het nadelige effect op dit taakveld moet deels gezien worden in relatie tot taakveld 34. Hier zorgt dit overigens voor een nadeel en wordt veroorzaakt door de budgettaire wijzigingen als gevolg van de Samenwerkingsovereenkomst Kinderdijk (SOK). Als gevolg van gemaakte afspraken kunnen we bepaalde inkomsten niet meer in rekening brengen. Vooral in 2023 zal dit voor onze gemeente een nadelig effect hebben, maar als o.a. de bezoekersaantallen zullen stijgen zullen ook de inkomsten in de toekomst binnen dit taakveld hoger zijn.

T56 Media

Betreft uitkering (€ 37k) motie Asscher en had geboekt moeten worden op jaar 2022.

Bijdrage aan Bibliotheek AanZet is verhoogd met € 110k. Dit is als subsidie toegekend maar deze gegevens zijn pas laat (na vaststelling begroting) binnengekomen.

T61 Samenkracht en burgerparticipatie

In deze Najaarsnota zijn de budgetten voor de Gemeentelijke Opvang Oekraïners (GOO) en de Particuliere Opvang Oekraïners (POO) geactualiseerd. Voor de opvang in Groot Ammers ontvangt de gemeente van het Rijk een vergoeding per beschikbaar bed per nacht. Uit deze vergoeding moet ook het leefgeld voor deze groep worden betaald. Voor de Particuliere Opvang Oekraïners (POO) ontvangt de gemeente van het Rijk een vergoeding per opgevangen persoon per maand. Het uit te keren leefgeld wordt apart vergoed door het Rijk. Bij ongewijzigde

voortzetting van de huidige situatie en uitgangspunten, wordt een financieel voordeel voor de gemeente verwacht. Er wordt minder leefgeld betaald omdat steeds meer Oekraïense vluchtelingen werken en daarom niet meer voor leefgeld in aanmerking komen.

T63 Inkomensregelingen

Avres vraagt € 774k extra voor de inkomensvoorzieningen. Hier staat ook een hogere BUIG uitkering tegenover. Daarnaast wordt budget gevraagd voor uitbetaling van de energietoeslag (€ 807k). De vergoeding van het Rijk hiervoor is opgenomen in de algemene uitkering. Dit resulteert, samen met enkele kleinere mutaties, in een nadeel van € 732k binnen dit taakveld.

T64 WSW en beschut werk

Het P-budget Participatie Sw voor Avres is gekoppeld aan de septembercirculaire. Budgettair neutraal.

T65 Arbeidsparticipatie

De hogere bijdrage (€ 66k) aan Avres is als gevolg van het AB besluit van 16 februari 2023 n.a.v. decembercirculaire 2022 en Vastgestelde begroting 2023 inclusief 1e wijziging.

T671 Huishoudelijke hulp (WMO)

De kosten voor huishoudelijke hulp zijn in beeld gebracht over 2023. Op basis van de facturering is een doorrekening gemaakt voor het te verwachten totaalbedrag over 2023. Naar verwachting is hier € 92k extra voor benodigd.

T672 Jeugdhulp

De bijdrage aan de SOJ is bij de Zomernota fors afgeraamd en wordt nu in mindere mate weer bijgeraamd. De door de SOJ geprognostiseerde bijdrage over 2023 is nog steeds lager dan oorspronkelijk opgenomen in de Begroting 2023. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door indexatie van tarieven, toename jeugdhulp met verblijf en intensievere zorg met duurdere diensten.

T673 Pleegzorg

De bijdrage aan de SOJ is bij de Zomernota fors afgeraamd en wordt nu in mindere mate weer bijgeraamd. De door de SOJ geprognostiseerde bijdrage over 2023 is nog steeds lager dan oorspronkelijk opgenomen in de Begroting 2023. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door indexatie van tarieven, toename jeugdhulp met verblijf en intensievere zorg met duurdere diensten.

T674 Jeugdbehandeling GGZ

De bijdrage aan de SOJ is bij de Zomernota fors afgeraamd en wordt nu in mindere mate weer bijgeraamd. De door de SOJ geprognostiseerde bijdrage over 2023 is nog steeds lager dan oorspronkelijk opgenomen in de Begroting 2023. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door indexatie van tarieven, toename jeugdhulp met verblijf en intensievere zorg met duurdere diensten.

T681 Beschermd Wonen (WMO)

Vanuit de Centrumgemeente Dordrecht is de afrekening over 2022 ontvangen (€ 622k). Voor 2023 is een voorschot (€ 628k) ontvangen. Deze bedragen worden niet geraamd maar verwerkt zodra deze worden ontvangen. De systematiek van financiering via de Centrumgemeente staat al jaren ter discussie.

T682 Jeugdbescherming

De bijdrage aan de SOJ is bij de Zomernota fors afgeraamd en wordt nu in mindere mate weer bijgeraamd. De door de SOJ geprognostiseerde bijdrage over 2023 is nog steeds lager dan oorspronkelijk opgenomen in de Begroting 2023. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door indexatie van tarieven, toename jeugdhulp met verblijf en intensievere zorg met duurdere diensten.

Programma 4 Bestuur, Veiligheid en Dienstverlening

Taakvelden programma 4	Mutatie lasten/baten	Mutaties reserves	Saldo	Voordelig/nadelig saldo
T010 Bestuur	-307.635		-307.635	N
T020 Burgerzaken	-294.348		-294.348	N
T110 Crisisbeheersing en Brandweer	-285.294		-285.294	N
T120 Openbare orde en veiligheid	41.111		41.111	V
Totaal	-846.166	0	-846.166	N

Toelichting/analyse per taakveld:

T010 Bestuur

Het nadelige effect wordt hier nagenoeg volledig veroorzaakt door de eventuele, maar noodzakelijke wachtgeld verplichtingen van een voormalig wethouder (€ 298k nadeel).

T020 Burgerzaken

Het nadelige verschil is voor het grootste deel te verklaren doordat er in november extra Tweede Kamerverkiezingen georganiseerd worden, ook de vergoeding voor stembureauleden is verhoogd. Het gaat in totaal om € 135k. Verder is er een positief verschil van € 21k doordat de kosten voor het gratis thuisbezorgen van reisdocumenten en rijbewijzen lager uitvallen dan begroot. Verder was er een stelpost opgenomen van € 180k als besparing op kosten als gevolg van het sluiten van de diverse servicepunten. De realisatie van deze besparing bedraagt uiteindelijk € 64k en bestaat uit o.a. lagere kapitaallasten, schoonmaakkosten, energiekosten en minder inhuur personeel bij burgerzaken.

T110 Crisisbeheersing en Brandweer

Hogere bijdrage a.g.v. begrotingswijziging VRZHZ, deze is reeds voor zienswijze in de raad geweest en meerjarig in de begroting 2024 verwerkt.

T120 Openbare orde en veiligheid

Geld voor BOA's volgend uit de motie Hermans zijn niet volledig besteed (€ 30K voordeel). De kosten voor de camerabeveiliging op station Arkel komen te vervallen. Deze camera's zijn verwijderd (€ 9K voordeel).

Overhead en Algemene dekkingsmiddelen

Taakvelden algemene dekkingsmiddelen	Mutatie lasten/ baten	Mutaties reserves	Saldo	Voordelig/ nadelig saldo
T04 Overhead	1.022.212	0	1.022.213	V
T05 Treasury	20.167		20.167	V
T061 OZB woningen	0		0	V
T062 OZB-niet woningen	0		0	V
T064 Belastingen overig	0		0	V
T07 Algemene uitkering gemeentefonds	579.044		579.044	V
T08 Overige baten en lasten	-35.580	216.747	181.167	V
T09 Vennootschapsbelasting (VpB)	-6.714		-6.714	N
Totaal	1.579.128	216.747	1.795.876	V

Toelichting/analyse per taakveld:

T04 Overhead

Het taakveld overhead is een verzameling voor diverse activiteiten op gebied van bedrijfsvoering, maar ook alle personeel gerelateerde kosten van de gehele organisatie vallen hieronder. De belangrijkste oorzaken van het voordelige saldo zijn onder andere de verwachte niet te benutten vacatureruimte van de personeelsbegroting wordt geschat op ca € 800k. Dit is boven op de eerdergenoemde € 1 mln. in de Zomernota 2023. Bij team communicatie is het inhuurbudget dubbel verwerkt, dit levert nu een voordeel op van € 40k. Het interne onderzoek bij team JBI is niet door een externe partij uitgevoerd zoals begroot, maar door eigen mensen. Daardoor een voordeel van € 44k. Er is een voordelig verschil in de kapitaallasten van € 88k. Er vallen 2 stelposten vrij; € 100k voor verhuizing naar de Spil, de gemaakte kosten zijn herverdeeld over de exploitatiebudgetten en € 100k van het accommodatieplan 2021 welke vervalt vanwege het IHP. Voor team Economie en Toerisme is een voordelig effect van € 50k omdat er minder is ingehuurd dan begroot.

Een nadelig effect van € 150k komt doordat er minder uren kunnen worden doorberekend aan de taakvelden dan begroot. Voor team Veiligheid en Handhaving was het inhuurbudget niet meegenomen in de begroting, dit is een nadeel van € 55k. Er is een collegebesluit genomen inzake artikel 213a Projectbeheersing, dit heeft een nadelig effect van € 40k.

T05 Treasury

De mutaties binnen dit taakveld worden veroorzaakt door de boeking van het renteresultaat (de omslagrente) als gevolg van de berekende kapitaallasten binnen de hele begroting van € 299k als gevolg van de stelselwijziging rondom het afschrijven naar 0% restwaarde. Binnen de gehele exploitatie heeft het renteresultaat geen effect op het saldo.

Een positief effect wordt veroorzaakt door de gestegen rente op tegoeden. Hier was geen rekening mee gehouden bij het opstellen van de begroting 2023 omdat de rente toen nagenoeg 0 was. Daarnaast hadden we verwacht een grotere leenbehoefte te hebben in plaats van het aanhouden van liquiditeiten. Het bedrag dat we aan rente verwachten te ontvangen is € 300k.

T07 Algemene uitkering gemeentefonds

De septembercirculaire van het gemeentefonds gaf een voordeel voor ons aan voor alle jaren van 2023 tot en met 2027. Voor 2023 is het voordeel € 579k.

T08 Overige baten en lasten

Als gevolg van een correctie op niet verwerkte besluiten uit 2022 ontstaat er een voordeel van € 217k. Daarnaast is er een nadeel van € 36k vanwege te betalen subsidies.

2.2 Investerings

De hierna genoemde investeringen kunnen op dit moment worden afgesloten. Het rapporteren van investeringen zorgt enerzijds voor actuele informatievoorziening aan de raad; anderzijds blijft het totaaloverzicht actueel en is dit een goede basis voor het monitoren van de lopende investeringen.

In totaal sluiten we voor ruim € 8,4 miljoen aan openstaande investeringen af waarvan een restantsaldo overblijft van € 1.265k.

Omschrijving	Project	Budget	Restant	Toelichting overschrijdingen groter dan € 25.000
Investerings onderdeel van een project				
7210176 Nazorg investeringen wegen 2023	P-BBR-Nazorg investeringen	50.000	50.000	
7210310 Nazorg investeringen bruggen 2023	P-BBR-Nazorg investeringen	50.000	50.000	
7570343 Nazorg investeringen water 2023	P-BBR-Nazorg investeringen	50.000	50.000	
7720250 Nazorg investeringen riolering 2023	P-BBR-Nazorg investeringen	50.000	50.000	
7750520 Nazorg investeringen begr.plaatsen 2023	P-BBR-Nazorg investeringen	50.000	50.000	
Totaal P-BBR-Nazorg investeringen		250.000	250.000	
7570224 GSL-Speeltoestellen/vervangingen 2021	P-BBR-Speelvoorzieningen	130.000	4.302	
7570225 MLW-Speeltoestellen/vervangingen 2021	P-BBR-Speelvoorzieningen	130.000	11.389	
Totaal P-BBR-Speelvoorzieningen		260.000	15.691	
7720185 GSL-Relining en deelreparaties 2016	PR Relining en deelreparaties	184.000	-129.478	Dit minbedrag valt weg tegenover de restanten van het hele krediet.
7720189 GSL-Relining en deelreparaties 2017	PR Relining en deelreparaties	204.200	69.808	
7720192 GSL-Relining en deelreparaties 2019	PR Relining en deelreparaties	203.000	153.272	
Totaal PR Relining en deelreparaties		591.200	93.602	
7570325 GSL-Beschoeiingen 2019	P-BBR-Duikers en beschoeiingen	55.000	41.900	
7570333 MLW-Investering beschoeiingen 2021	P-BBR-Duikers en beschoeiingen	177.000	11.524	
Totaal P-BBR-Duikers en beschoeiingen		232.000	53.424	
7210080 SCH-Reconstructie kern Schelluinen 2019	PR SCH- Reconstructie kern Schelluinen 2019	2.341.400	215.880	
7210084 SCH-Voordijk 2020	PR SCH- Reconstructie kern Schelluinen 2019	500.000	-19.173	Dit minbedrag valt weg tegenover de restanten van het hele krediet.
Totaal PR SCH- Reconstructie kern Schelluinen 2019		2.841.400	196.707	

Investerings geen onderdeel van een project				
7520391 MLN-Sportakkoord velden 2022	P-BBR-Sportakkoord Spelen	77.250	-896	
7210136 MLN-Zetting vermind./Vervroegd verv.2022	P-BBR-Wegen zetting	499.000	499.000	
7210155 GA-Randweg Groot-Ammers	PR GA-Randweg 2021	104.500	-8.374	Gezien de uitkomst van het onderzoek en de presentatie hiervan in de raad voeren we de oorspronkelijke dekking uit en kunnen we deze onderzoekskosten niet activeren omdat het uiteindelijk niet heeft geleid tot een investering. Dekking vindt plaats middels de algemene reserve zoals oorspronkelijk het besluit is geweest.
7520301 NLL-Sportvelden 2012-grond	PR NLL-Sportvelden grond 2012	411.012	41.852	
7210079 NLL-Streefandstraat 2019	PR NLL-Streefandstraat 2019	676.000	131.485	
7210234 OA-Brug Oud-Alblas West 2013	PR OA-Oud Alblas West 2016	24.200	191	
7210714 Verkeersvrz/vervanging abri's 2020	P-BBR-Abri's	14.000	445	
7750512 MLN - Invent.historische graven 2022	P-BBR-Begraafplaatsen	5.000	5.000	
7340004 MLW-De Alblasserpoort		53.834	47.873	
7010003 Aanschaf audiovisuele apparatuur raad		100.000	-10.097	
7040155 MLW-Vervanging Aanhangwagen 2017		12.000	5.104	
7040171 GSL-vervanging Volkswagen Caddy 2023		21.000	21.000	
7040175 MLW-vervanging Citroën/Berlingo 2021		17.115	0	
7040183 GSL-vervanging Giertank 2022		21.000	3.395	
7040184 MLW-vervanging Citroën Berlingo 2022		76.000	8.432	
7040185 MLW-vervanging Citroën Jumper 2022		38.000	-3.156	
7040188 MLW-vervanging Renault Master 2023		50.000	-730	
7040191 MLW-vervanging Renault 2023		50.000	9.250	
7040309 Bus Rioolwerkzaamheden 2e hands		32.000	910	
7040310 Vervanging bus ivm gasverbruik		45.000	15.574	
7040756 Investering webformulieren		90.000	-26.036	Deze overschrijding is ontstaan vanwege technische uitdagingen m.b.t de koppeling van systemen.
Totaal -projectloze investeringen		2.416.912	740.220	
Totaal geheel te sluiten projecten		8.457.162	1.264.609	

Vervoegde investeringen

In deze najaarsnota worden 2 investeringsbudgetten die voor de begroting 2024 zijn aangevraagd al reeds aangewend ter voorbereiding. Met andere woorden: er worden al kosten gemaakt. Via de Najaarsnota vragen wij hier formeel mee in te stemmen om de uitgaven rechtmatig te laten zijn.

Project	Budget	Toelichting
7210272 OA- Brug Boomgaard 2024	45.000	Vervroegde uitgaven ter voorbereiding. De hoogte van de investering zal niet veranderen.
7210141 STR-Dorpsstraat 2024	1.879.550	Vervroegde uitgaven ter voorbereiding. De hoogte van de investering zal niet veranderen.
Totaal	1.924.550	

Benodigd extra krediet

In deze najaarsnota worden enkele verhogingen voor investeringsbudgetten gevraagd, het gaat om:

Project	Extra krediet	Toelichting
7210252 NP-Brug (NP 04) Npweg/Tiendweg 2019	50.000	Er is voor deze brug € 50.000 aan extra budget nodig boven op het budget van € 150.000 dat reeds beschikbaar is gesteld (totaal budget wordt dan €200.000). Reden is dat tijdens de ontwerpfase naar voren gekomen is dat brug niet in prefab uitgevoerd kan worden. Hierdoor is een andere uitvoeringsmethode nodig waarbij extra kosten komen.
7210019 LG-Bouwweg LG-Zuid fundering 2015/2018	300.000	De overschrijding van budget investering bouwweg Langerak-Zuid wordt voor het grootste deel veroorzaakt door de aanleg van de brug Wouter van Langherakelaan en aansluitende verbinding naar bestaande wijk Langerak.
7210020 LG-Bouwweg LG-Zuid verhardering 2015/2018		De bouw van de brug is, nadat twee keer een bezwaar-en beroep procedure tegen de omgevingsvergunning is doorlopen, 3 jaar later aangelegd als gepland. In april 2022 is er, met de kennis van dat moment, een budgetaanpassing geweest ten gevolge van gestegen prijzen door bekende oorzaken.
7210020 LG-Bouwweg LG-Zuid verhardering 2015/2018		Bij prijsvorming voor de aanleg van de brug bleek deze budgetaanpassing onvoldoende om de na april verder gestegen prijzen op te vangen. Daarnaast hebben we de engineering van de brug vrijwel geheel overnieuw moeten laten doen vanwege gewijzigde regelgeving.
7210238 LG-Bruggen bouwweg LG-Zuid 2015/2018		Bij nadere bestudering van de kredietraming die voor Langerak-Zuid is opgesteld in 2015 is gebleken dat de aanleg van de verbindingsweg van de brug Wouter van Langherakelaan naar de bestaande wijk Langerak ten onrechte niet in de raming was opgenomen. Dit veroorzaakt mede de overschrijding van het investeringsbudget waar we nu tegenaan lopen.
7210412 LG-OV bouwweg LG-Zuid 2015/2018		Het bovenstaande is in de jaarrekening 2022 (juni 2023) reeds aan u gemeld.

7570314 LG-Duikers bouwweg LG-Zuid 2015/2018		
7720125 LG-Riolering bouwweg LG-Zuid 2015/2018		
7040537 ICT Vervanging Werkplekapparatuur 2023	113.612	Het huidige krediet is niet voldoende en dient opgehoogd te worden door het wisselend personeelsbestand. De aanpassing totaal is € 227.224 verdeeld over 2 nummers (€ 113.612 per onderdeel).
7040538 ICT Vervanging smartphones 2023	113.612	Het huidige krediet is niet voldoende en dient opgehoogd te worden door het wisselend personeelsbestand. De aanpassing totaal is € 227.224 verdeeld over 2 nummers (€ 113.612 per onderdeel).
Totaal	577.223	

2.3 Voortgangsrapportage Projecten

Als onderdeel van doorontwikkeling Projectmatig Werken is afgesproken dat we in de Zomer- en Najaarsnota rapporteren over de grote projecten. Hierin rapporteren we op hoofdlijnen op de projectbeheersingsaspecten. We doen dit overzichtelijk door rode, gele en groene gezichtjes:

- Een rood gezichtje betekent dat het project op dat beheeraspect niet binnen de kaders verloopt.
- Een geel gezichtje betekent een aandachtspunt.
- Een groen gezichtje betekent een bevestiging dat het project zich binnen de gestelde kaders beweegt.

Rode gezichtjes zijn in deze rapportage altijd toegelicht. Daarnaast worden eventuele successen of bijzonderheden bij een project toegelicht.

Het is van belang om te vermelden dat een selectie is gemaakt om alleen financiële risico's, waar de gemeente mee te maken heeft te rapporteren in de voortgangsrapportage. De overige risico's (indien aanwezig) worden niet expliciet toegelicht.

Wij willen u graag op de hoogte brengen van onze beslissing om alleen grote projecten op te nemen in de voortgangsrapportage en geen klussen. Deze beslissing is genomen op basis van een interne memo binnen onze organisatie, waarin duidelijk onderscheid is gemaakt tussen wat precies als een (groot) project en wat als een klus wordt beschouwd. Uit de interne memo blijkt dat bovenstaande criteria omtrent de financiële risico's ook onder de definitie 'groot project' valt. Hierin wordt namelijk aangegeven dat het belang rond tijd, geld en capaciteit groot is, in tegenstelling tot de definities 'project light' en 'klus', waar de randvoorwaarde rondom 'geld' beperkt en niet aanwezig is. Deze aanpak draagt bij aan een heldere en transparante rapportage van de voortgang van onze activiteiten.

Bovenstaand onderscheid is van essentieel belang geweest bij het selecteren van de onderstaande projecten op de volgende pagina voor de inhoud van de rapportage.

P1 Wonen en leven in Molenlanden		Geld	Risico's	Organisatie	Tijd	Informatie	Kwaliteit
Giessen-Oudekerk – herontwikkeling schoollocatie							
<i>Algemene toelichting</i>		Het project bestaat uit 2 deelprojecten, een grex (woningbouw) en een Vex (vervangende nieuwbouw school). De ramingen zijn geactualiseerd voor zowel de school als de woningen.					
<i>Toelichting Tijd</i>		De Raad heeft in januari 2023 besloten om extra krediet beschikbaar te stellen voor de bouw van een school. De voorbereidingen zijn gestart voor de te realiseren nieuwbouw van de school. De oorspronkelijke planning heeft lichte vertraging opgelopen, waardoor niet parallel op de vastgestelde data wordt gelopen. Bouw start is gepland voorjaar 2024 en is gereed aan het eind van betreffende jaar. In 2025 zal de oude school gesloopt worden waarna de 11 woningen worden gebouwd op de plek van het huidige schoolgebouw. Het project wordt medio 2026 woonrijp opgeleverd.					

	Geld	Risico's	Organisatie	Tijd	Informatie	Kwaliteit
Langerak – Woningbouw Zuid						

Algemene toelichting

Dit project loopt redelijk voorspoedig. De bouwwerkzaamheden starten in 2024 waarbij de verwachte opleverdatum gepland staat in het voorjaar van 2025. Fase 'H' start in 2025 en zal gereed zijn in 2026. Voor Fase 'I' geldt, dat deze start in 2026 en voltooid wordt in 2027.

	Geld	Risico's	Organisatie	Tijd	Informatie	Kwaliteit
Oud-Alblas – Ontwikkeling Oud-Alblas Zuid						

Algemene toelichting

Dit project is in de voorbereidingsfase en heeft nog geen vastgestelde grond-exploitatie. Dit is ook de reden waarom alle indicatoren een groene smiley toegewezen hebben.

	Geld	Risico's	Organisatie	Tijd	Informatie	Kwaliteit
Bleskensgraaf-West (ROP)						

Algemene toelichting

Dit project is in de voorbereidingsfase en heeft nog geen vastgestelde grond-exploitatie. Dit is ook de reden waarom alle indicatoren een groene smiley toegewezen hebben.

	Geld	Risico's	Organisatie	Tijd	Informatie	Kwaliteit
Nieuw- Lekkerland – Woningbouw Nieuw-Lekkerland Oost						

Algemene toelichting

Plan is in ontwikkeling. De intentie is om het plan op eigen gronden te ontwikkelen. De uitwerking van de ontwikkelingsstrategie is voorzien in de periode eind 2023- medio 2024.

AD Algemene Dekkingsmiddelen en onvoorzien

Bleskensgraaf – Nieuwbouw binnendienst / gemeentewerf						
	Geld	Risico's	Organisatie	Tijd	Informatie	Kwaliteit
Bleskensgraaf – Verbouwing van de Spil						

Algemene toelichting

De investeringen rondom de verbouwing van de Spil en de nieuwbouw van de gemeentelijke huisvesting / gemeentewerf zijn in ver gevorderd stadium. De verbouwing van de Spil is inmiddels afgerond en de oplevering van de nieuwbouw staat voor volgend jaar mee/ juni gepland. De verwachting is dat het gehele project volgens plan zal verlopen en er geen sprake zal zijn van een eventuele kredietoverschrijding.

Algemene opmerking bij de kleurstelling :

Projecten vergen vaak een jarenlange voorbereiding en lopen ook meerjarig door. Specifieke doelen zijn daarom niet altijd makkelijk per jaarschijf te beoordelen maar moeten in het geheel van de totale doorlooptijd gezien worden. Tussentijdse ontwikkelingen hoeven op zich het uiteindelijke doel niet definitief in positieve- of negatieve zin te beïnvloeden.

In de huidige voortgangsrapportage zijn t.o.v. de vorige rapportage de onderstaande projecten niet opgenomen, aangezien ze zijn afgerond, zich in de afrondende fase bevinden of niet geselecteerd zijn om op te nemen. Zie het schema hieronder voor de status van de betreffende projecten.

Projectnaam	Reden niet selecteren	Status
1. BL-Bedrijventerrein Melkweg 1e fase	Project is in de afrondende fase	Financiële afwikkeling vindt plaats
2. BL-Bedrijventerrein Melkweg 2e fase	Project is in de afrondende fase	Financiële afwikkeling vindt plaats
3. Ontwikkeling Doetse Vliet GSB	Project is in de afrondende fase	Financiële afwikkeling vindt plaats
4. Bedrijventerrein Gelkenes GA	Project is in de afrondende fase	Financiële afwikkeling vindt plaats
5. Herontwikkeling Smidse Berg NRD	Project is in de afrondende fase	Financiële afwikkeling vindt plaats
6. Herontwikkeling CBS locatie HBL	Project is in de afrondende fase	Financiële afwikkeling vindt plaats
7. MLN-Transferium Westrand NLL/Kinderdijk	Project is in de afrondende fase	Financiële afwikkeling vindt plaats
8. Brede school Groot-Ammers	Project bevindt zich in onderzoeksfase	Vorbereidingskrediet is verleend ter hoogte van € 780k.
9. Nieuwpoort – Schoolstraat	Klein project (onder 10 woningen)	Raadsbesluit aanwezig
10. Schelluinen - Vertreklocatie oude school (Tweespan)	Klein project (onder 10 woningen)	Nog geen college/raadsbesluit
11. Ontwikkeling Woonwagenlocatie Arkel	Project is in de afrondende fase	Financiële afwikkeling vindt plaats

Opm.: Deze projecten zijn uitgesloten in de rapportage om de focus te leggen op lopende activiteiten en relevante updates.

2.4 Reserves en voorzieningen

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de reserves en voorzieningen. In de kolom “Mutaties najaarsnota 2023” zijn de reservemutaties vermeld die in deze najaarsnota zijn opgenomen.

Naam van de reserve/voorziening	Saldo begin 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Mutaties najaarsnota 2023	Saldo eind 2023
<u>ALGEMENE RESERVES</u>				
Algemene reserve	31.963.245	-5.069.821	-290.780	26.602.644
<u>OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES</u>				
Kapitaallasten	55.500.380	9.149.647	-290.008	64.360.019
Kapitaallasten Wegen	26.764.722	1.951.244	-280.913	28.435.053
Ontwikkeling recreatie/toerisme	75.000	3.500		78.500
Leefbaarheid Kinderdijk	63.818			63.818
Klankbordgroepen/Dorpsberaden	218.113			218.113
Afwikkeling voorgaande jaren	2.901.810	-2.901.810		0
Toekomstvisie begraafplaatsen	240.000	-240.000		0
Slingelandse plassen	759.902	-839.902	80.000	0
Duurzaamheidsinvesteringen	3.424.343	274.343	-129.414	3.569.272
Duurzaamheidsprojecten	1.216.691	-171.000		1.045.691
Sociaal Begeleidingsplan	188.387			188.387
Omgevingswet	1.114.629	-893.779		220.850
Afval	2.099.069	-520.300		1.578.769
Totaal reserves	126.530.109	742.122	-911.115	126.361.116
<u>VOORZIENINGEN:</u>				
Onderhoud gebouwen	4.915.535	-648.185		4.267.350
Onderhoud openbare ruimte	1.317.643	-55.292	-357.781	904.570

Najaarsnota 2023

Wachtgelden wethouders	586.220	-301.040	298.398	583.578
Pensioenvoorziening wethouders	3.623.613	208.730		3.832.343
Voormalig personeel	55.295	-55.295	22.746	22.746
Rioleringen	13.750.316	-411.884	23.830	13.362.262
Onderhoud graven	565.793	-45.003		520.790
Afvalstoffen	89.993		-89.993	0
Verlofsparen	176.166			176.166
Totaal voorzieningen	25.080.574	-1.307.969	-102.800	23.669.805
ALGEHEEL TOTAAL	151.610.683	-565.847	-1.013.915	150.030.921

- bedragen zijn onttrekkingen

+ bedragen zijn dotaties

Het exploitatieresultaat 2022 is hierin verwerkt

2.5 Overbrengen middelen van 2023 naar 2024

Algemeen uitgangspunt:

- 1- Niet-bestede (delen van) structurele exploitatiebudgetten lopende het begrotingsjaar worden niet overgeheveld naar het volgende jaar.
- 2- Niet bestede (delen van) incidentele kunnen bij uitzondering worden overgeheveld als de volgende situaties zich voordoen:
 - a. Als de reden van uitstel ligt buiten de invloedssfeer van de gemeente;
 - b. Verwachte negatieve gevolgen voor de gemeente bij het niet overhevelen bijvoorbeeld het mislopen van subsidie of niet voldoen aan gewekte verwachtingen bij derden;
 - c. De activiteit is al in het boekjaar gestart;
 - d. Specifieke Rijksbijdragen die voor meerdere jaren zijn bedoeld.
- 3- Lopende investeringsbudgetten kunnen maximaal drie jaar administratief zonder raadsbesluit worden doorgeschoven naar het volgende jaar. Als het college een investeringsbudget verder wil verlengen dan vraagt het college gemotiveerd de raad hiertoe te besluiten bij de jaarrekening.

Een aantal budgetten willen we beschikbaar houden voor werkzaamheden die in 2024 nog gerealiseerd moeten worden. We stellen voor deze over te brengen naar 2024; in totaal € 2.235.258. Hiervan is € 1,2 miljoen voor het Molenlands Ondersteuningsfonds. Dit bedrag buiten beschouwing latend, resteert een bedrag van € 1.035.258. In onderstaand overzicht zetten we ze op een rij. Met betrekking tot het Molenlands Ondersteuningsfonds komen we bij de jaarrekening 2023 terug met een voorstel over een mogelijke wijziging op de manier van dekking van dit fonds. Het ligt in de lijn der verwachting om dan jaarlijks een budget ter onttrekking uit een reserve te ramen op basis van uitgaven of middels een jaarlijkse overheveling zoals eerder is besloten bij de instelling van dit fonds.

Niet-bestede middelen waarvoor wordt voorgesteld deze over te brengen naar 2024	Budget 2023	Najaarsnota 2023
Programma 1 Wonen, Ruimtelijke Ordening en Bereikbaarheid		
Tracékeuze 380kV-hoogspanningsmasten. Dit budget is in 2023 gestart en beschikbaar gesteld maar loopt in 2024 door. Hier komen ook extra middelen beschikbaar voor vanuit het Rijk. Omdat we te weinig budget hebben voor 2024 is de wens en noodzaak het budget dat dit jaar overblijft, over te hevelen naar 2024.	80.550	32.000

Wegen- Mobiliteitsplan. Het betreft hier het jaarlijks deel voor advieskosten beleid van € 24.420 en daarnaast € 50.000 voor eerder doorgeschoven middelen uit 2021 en 2022 voor het opstellen van het Mobiliteitsplan (Mobiliteitsvisie). Door gebrek aan ambtelijk capaciteit is nog niet gestart met het opstellen van dit beleidsplan. Uitgaande van voldoende capaciteit willen we in 2024 het beleidsproces opstarten en het Mobiliteitsplan in 2024 afronden. Hiervoor is wel geld nodig om dit uit te voeren. We willen nu het volledig beschikbare exploitatiebudget van € 74.240 overhevelen.	74.240	74.240
Voor het onderdeel 'Waardering en update methode gemeentelijke monumenten' was een bedrag voorzien van € 34.900 in 2023. De werkzaamheden op dit onderdeel zijn slechts deels uitgevoerd en uitbreiding op dit budget is noodzakelijk. Daarbij is ook het restant van 2023 nodig om te voorzien in dekking voor 2024.	34.900	14.100
Dit is het budget voor uitvoering van de Uitvoeringsagenda Regionale Adaptatiestrategie Albasserwaard-Vijfheerenlanden 2023 t/m 2027. In 2023 zijn nauwelijks tot geen uitgaven gedaan. De begroting is nu wel opgesteld en er is nu ook een projectleider begonnen om de werkzaamheden op te starten.	205.456	194.000
Het onderzoeksbudget voor de aansluiting Arkel op de A27 zal dit jaar niet tot besteding komen, de situatie is gewijzigd en besluitvorming rond aansluiting bij Gorinchem is nog niet rond.	100.000	100.000
Toegezegd is een gemeentelijke bijdrage voor de aanleg van een rotonde in de N216 bij Goudriaan. Het lukt de Provincie niet om deze in 2022 te realiseren. Uitvoering is nu voorzien voor de tweede helft van 2024. Na afronding is de gemeente een bedrag van € 125.000 verschuldigd. Het is noodzakelijk dit bedrag beschikbaar te houden.	125.000	125.000
LEADER. 'Het gaat hier om een Leadersubsidie (Noordzijde Goudriaan) die gepland stond voor dit jaar. Maar, i.o.m. met Leader, wordt eind oktober 2023 het geheel aangeleverd. Na deze beoordeling zal pas een betaalverzoek komen. Het lijkt erop dat dit begin volgend jaar zal zijn.	40.000	40.000
TOTAAL Programma 1 Wonen, Ruimtelijke Ordening en Bereikbaarheid	660.146	579.340
Programma 2 Economie, Energie en Buiten		
Voor de uitgaven van de ontwikkeling van het zogenaamde 'Struinpad' in Nieuwpoort wordt gevraagd € 25.000 over te hevelen naar 2024. Dit heeft te maken doordat vertraging is ontstaan door de vondst van beschermde diersoorten. Een ander deel van het budget valt volledig vrij in 2023.	96.000	25.000
TOTAAL Programma 2 Economie, Energie en Buiten	96.000	25.000

Programma 3 Samenleven in Molenlanden		
Molenlands Ondersteuningsfonds. In de gemeenteraad van oktober 2022 is het besluit genomen een exploitatiebudget van € 1,5 miljoen beschikbaar te stellen en te dekken vanuit de reserve. De middelen die niet besteed zullen worden dienen te worden overgeheveld naar 2024 (deze zijn ook van 2022 naar 2023 overgeheveld). Naar verwachting zal er dit jaar circa € 300k worden uitgegeven.	1.500.000	1.200.000
TOTAAL programma 3 Samenleven in Molenlanden	1.500.000	1.200.000
Programma 4 Bestuur en Veiligheid		
Volksfeesten. Dit zijn toegezegde stimuleringsbijdragen i.h.k.v. 75 jaar vrijheid uit 2020. Deze activiteiten zijn dit jaar niet georganiseerd. Toegezegd is dat organisatoren t/m 2025 aanspraak kunnen maken op het toegezegde bedrag.	35.355	35.355
Woonvoorzieningen. Budget van € 75K overhevelen naar 2024 i.v.m. uitgestelde woningaanpassingen	480.000	75.000
Webformulieren. Budget van € 25K overhevelen naar 2024 i.v.m. uitgestelde 'versaasing' ZorgNed. (Mogelijk kosten nog net in 23, maar mogelijk in 2024)	25.000	25.000
TOTAAL Programma 4 Bestuur en Veiligheid	540.355	135.355
Algemene dekkingsmiddelen		
Voor de implementatie van de wet WOO ontvangen wij overheidsgelden. Door uitstel vanuit het Rijk van de tool PLOOI die voor de implementatie gebruikt gaat worden, worden de middelen in 2023 niet besteed. Daardoor overheveling van deel van de middelen.	209.850	195.563
Betreft onderzoek bodemverontreiniging en opstellen saneringsplan. Onderzoek heeft wat vertraging opgelopen waardoor afronding plaatsvindt in 2024.	50.000	25.000
Uitvoering duurzaamheidsmaatregelen . Rapport ontzorgingsprogramma van de provincie is nog niet afgerond, daardoor nog niet helder welke maatregelen moeten plaatsvinden. Dit is uitgesteld tot 2024.	75.000	75.000
TOTAAL Algemene dekkingsmiddelen	334.850	295.563
Totaal naar 2024 over te brengen middelen	3.131.351	2.235.258

Opm.: De budgetten voor dorpsberaden worden niet overgeheveld, zij mogen sparen tot maximaal € 15.000. De Dorpsberaden van Groot-Amers mogen bij wijze van uitzondering meer 'sparen', zij wachten op een vergunning van de gemeente.